

เอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนา

Research and Development Newsletter

ปีที่ 15 ฉบับที่ 170 ประจำเดือนตุลาคม 2559

- การพัฒนาความเป็นมืออาชีพของบุคลากรรัฐสภาในสายงานต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนกระบวนการนิติบัญญัติ
- ประชานิยมและความคาดหวังทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยในจังหวัดชายแดนภาคใต้
- เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

เอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนา

Research and Development Newsletter

ปีที่ 15 ฉบับที่ 170

ประจำเดือน ตุลาคม 2559

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสาร
ด้านการวิจัยและพัฒนา ซึ่งเป็นการเพิ่มพูนความรู้
ให้แก่บุคคลในวงงานรัฐสภา อันเป็นประโยชน์ต่อ
การปฏิบัติงานด้านนิติบัญญัติ

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา

สำนักวิชาการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ถนนประดิพัทธ์ เขตพญาไท

กรุงเทพมหานคร 10400

โทรศัพท์ 0 2244 2067-8

โทรสาร 0 2244 2062

ที่ปรึกษา

นางสาวสุกัญญา หอมชื่นชม

รองเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

นางอรรพรรณ พันธุ์เปื้อง

ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ

นางสาวอุษา โฆษิตตระกูล

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานวิจัยและพัฒนา

บรรณาธิการ

นางสาวนารีลักษณ์

ศิริวรรณ

กองบรรณาธิการ

นายฐากร

จุลินทร

นางสิวพร

สุขเอียด

นายจันทรม

สีหาบุญลี

นายสิริสร

กระแสรุสนทร

นางสาวปิยะวรรณ

ปานโต

นางสาววิมลรักษ์

ศานติธรรม

นางสาวปรียวรรณ

สุวรรณสุนย์

นางสาวอัญชลี

จวงจันทร์

นายฉัตรชัย

ศรีเมืองกาญจนา

ฝ่ายจัดพิมพ์

นางสาวธัญธิดา

หาเรือนศรี

นางณัฐชานันท์

หนูทองอินทร์

ฝ่ายเผยแพร่

นางภักดิ์กัญญา

มากห้องไทร

นางสาวนวลละออง

พรแก้ว

บทบรรณาธิการ

เอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนาฉบับประจำเดือนตุลาคม 2559 เดือนที่มีวันสำคัญคือ วันปิยมหาราช ตรงกับวันที่ 23 ตุลาคมของทุกปี ซึ่งเป็นวันคล้ายวันสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยทางราชการได้กำหนดให้เป็นวันหยุดของราชการอีกวันหนึ่งที่ประชาชนชาวไทย ได้มีโอกาสน้อมรำลึกและร่วมกันไปถวายสักการะหรือวางพวงมาลาแด่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ ลานพระบรมรูปทรงม้าที่พระลานหน้าพระราชวังดุสิต พระองค์ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณอันยิ่งใหญ่ต่อประเทศไทยด้วยการเลิกทาส ทรงปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารราชการแผ่นดิน ระบบการปกครอง ระบบสาธารณสุข โภค การคมนาคมและอื่น ๆ เพื่อประโยชน์สุขแก่ประชาชนชาวไทย

เอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนาฉบับนี้ ประกอบด้วยเนื้อหาสาระประจำคอลัมน์ เริ่มจาก **คอลัมน์รอบด้านงานสภา** นำเสนอแนวดำเนินการพัฒนาความเป็นมืออาชีพของบุคลากรรัฐสภาในสายงานต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนกระบวนการนิติบัญญัติ โดยสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรได้แต่งตั้งคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาคุณสมบัติของข้าราชการรัฐสภาในแต่ละสายอาชีพ โดยเริ่มจากการกำหนดเกณฑ์และมาตรฐานการกำหนดตำแหน่งแล้วจัดอบรมเพิ่มความรู้ ความสามารถ ตลอดจนได้มีการจัดทำคู่มือความเป็นมืออาชีพของแต่ละสายงานให้มีองค์ประกอบด้านเนื้อหาตามเกณฑ์ที่กำหนด **คอลัมน์บทความวิจัย** เรื่อง การพัฒนาห้องสมุดประชาชนแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต นำการเสนอแนวทางการพัฒนาห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต **คอลัมน์งานวิจัยและพัฒนา** จำนวน 2 เรื่อง เรื่องแรกเสนอผลงานวิจัยเรื่อง โครงการพัฒนาระบบการคุ้มครองแรงงานเพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีอาเซียน : การจัดทำฐานข้อมูลระบบการคุ้มครองแรงงานของประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน 9 ประเทศ ซึ่งได้เสนอแนะนโยบายที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับประเทศและระดับภูมิภาค เรื่องที่สองเป็นผลงานวิจัยเรื่อง ประชาชนนิยมและความคาดหวังทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งได้มีข้อเสนอแนะทั้งในด้านการกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ด้านกระบวนการทางการเมือง นักการเมืองและด้านการบริหารประเทศ **คอลัมน์บทความที่น่าสนใจ** เป็นข้อมูลความรู้เกี่ยวกับรูปแบบเศรษฐกิจที่ใช้การคิดสร้างสรรค์และความรู้เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศว่าควรเป็นไปในทิศทางใด สำหรับ **คอลัมน์รอบโลกวิจัย** เป็นการนำเสนอข้อมูลความสำเร็จของผลการวิจัยแบบครบวงจร ซึ่งเป็นความร่วมมือกันระหว่างจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยในกรณีของการผลิตเครื่องสำอางผิวพรรณโดยใช้เนื้อจากหอยทากไทย

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผู้อ่านคงได้รับสาระความรู้จากบทความที่นำเสนอในเอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนา ประจำเดือนตุลาคม 2559 และโปรดติดตามเอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนาฉบับต่อไป ซึ่งจะได้นำเสนอข้อมูลที่เป็นประโยชน์และน่าสนใจเช่นเดียวกับทุกฉบับที่ผ่านมา อนึ่งภาพหน้าปกจาก <http://social.tnews.co.th/contents/166097/> จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

สารบัญ

หน้า

รอบด้านงานสภา

- การพัฒนาความเป็นมืออาชีพของบุคลากรรัฐสภาในสายงานต่าง ๆ
เพื่อสนับสนุนกระบวนการนิติบัญญัติ
เรียบเรียงโดย ลีวพร สุขเอียด 1

บทความวิจัย

- การพัฒนาห้องสมุดประชาชน แหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต
เรียบเรียงโดย วิมลรักษ์ ศานติธรรม 4

งานวิจัยและพัฒนา

- โครงการพัฒนาระบบการคุ้มครองแรงงาน เพื่อรองรับการเคลื่อนย้าย
แรงงานเสรีอาเซียน : การจัดทำฐานข้อมูลระบบการคุ้มครองแรงงาน
ของประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน 9 ประเทศ
เรียบเรียงโดย อัญชลี จวงจันทร์ 9
- ประชาานิยมและความคาดหวังทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย
ในจังหวัดชายแดนภาคใต้
เรียบเรียงโดย ฉัตรชัย ศรีเมืองกาญจนนา 16

บทความที่น่าสนใจ

- เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์
เรียบเรียงโดย จันทมร สีหาบุญลี 22

รอบโลกวิจัย

- มหัศจรรย์จากหอยทาก ความงามทรัพยากรชีวภาพสัตว์
เรียบเรียงโดย ปิยะวรรณ ปานโต 27

รอบด้านงานสภา

การพัฒนาความเป็นมืออาชีพของบุคลากรรัฐสภาในสายงานต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนกระบวนการนิติบัญญัติ

เรียบเรียงโดย...สิวพร สุขเอียด

ภาพจาก : http://thailandindustry.com/indust_newweb/onlinemag_preview.php?cid=220

วิสัยทัศน์ (Vision) ตามแผนยุทธศาสตร์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2557–2560 คือ เป็นองค์กรที่เป็นเลิศในการสนับสนุนงานด้านนิติบัญญัติเพื่อประเทศชาติและประชาชน การพัฒนาความเป็นมืออาชีพของบุคลากรรัฐสภาจึงเป็นอีกหนึ่งภารกิจที่มีความสำคัญและจำเป็น ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีคุณสมบัติตามเกณฑ์มาตรฐานด้านความเป็นมืออาชีพในแต่ละสายงาน สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรจึงมีคำสั่งสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ที่ 1/2559 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาองค์กรให้เป็นมืออาชีพด้านนิติบัญญัติ เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2559 โดยให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. กำหนดแนวทาง บูรณาการ และขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาองค์กรให้เป็นมืออาชีพด้านนิติบัญญัติในแผนยุทธศาสตร์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2557–2560 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2558)
2. บูรณาการและขับเคลื่อนตัวชี้วัดที่ 7 ระดับความสำเร็จของการพัฒนาระบบบริหารตำแหน่ง นักกฎหมายนิติบัญญัติเพื่อรองรับการพัฒนาองค์กรรัฐสภามืออาชีพในคำรับรองการปฏิบัติราชการของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559
3. จัดทำแผนปฏิบัติราชการ แผนงาน โครงการและงบประมาณดำเนินการเพื่อขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์และคำรับรองการปฏิบัติราชการที่กำหนดไว้ข้างต้น
4. เชิญหน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมาชี้แจงและให้ข้อมูลตามที่เห็นสมควร

5. แต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อดำเนินการตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

คณะกรรมการพัฒนาองค์กรให้เป็นมืออาชีพ จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการ จำนวน 5 คณะ ประกอบด้วย 1) คณะอนุกรรมการพัฒนาระบบการบริหารตำแหน่งนักกฎหมายนิติบัญญัติและนักวิชาการนิติบัญญัติ มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการทบทวนมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง ร่างระเบียบคณะกรรมการข้าราชการรัฐสภาว่าด้วยการกำหนดตำแหน่ง และโครงสร้างและระบบงาน กำหนดกรอบอัตรากำลังของนักกฎหมายนิติบัญญัติและนักวิชาการนิติบัญญัติ ดำเนินการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสายงาน การเข้าสู่ตำแหน่งของสายงาน วิเคราะห์และกำหนดลักษณะของงานที่ต้องปฏิบัติ จัดทำหลักเกณฑ์การติดตามและการประเมินผลการทำงานหลักเข้าสู่ตำแหน่งนักกฎหมายนิติบัญญัติและนักวิชาการนิติบัญญัติ 2) คณะอนุกรรมการพัฒนาความเป็นมืออาชีพสายงานคอมพิวเตอร์ 3) คณะอนุกรรมการพัฒนาความเป็นมืออาชีพสายงานนักทรัพยากรบุคคล 4) คณะอนุกรรมการพัฒนาความเป็นมืออาชีพสายงานนักวิเคราะห์นโยบายและแผน 5) คณะอนุกรรมการพัฒนาความเป็นมืออาชีพสายงานพัสดุ การเงิน และบัญชี โดยอนุกรรมการคณะที่ 2 ถึงคณะที่ 5 มีอำนาจหน้าที่ในภาพของปี 2560 ด้านรวมดำเนินการทบทวนและกำหนดมาตรฐานตำแหน่ง จัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน หรือคู่มือมาตรฐานความเป็นมืออาชีพ ตลอดจนทำหน้าที่ประเมินคุณสมบัติของบุคคลให้เป็นไปตามเกณฑ์

ปัจจุบันคณะกรรมการพัฒนาองค์กรให้เป็นมืออาชีพด้านนิติบัญญัติ ได้นำเสนอผลการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการพัฒนาระบบการบริหารตำแหน่งนักกฎหมายนิติบัญญัติและนักวิชาการนิติบัญญัติต่อคณะกรรมการข้าราชการรัฐสภาเพื่อพิจารณาในเบื้องต้นแล้ว กล่าวคือ ความก้าวหน้าการดำเนินงานอยู่ในขั้นตอนการพิจารณาหลักเกณฑ์และมาตรฐานการกำหนดตำแหน่งและมีการจัดอบรมหลักสูตรนักกฎหมายนิติบัญญัติแล้ว จำนวน 2 รุ่น ขณะที่คณะอนุกรรมการพัฒนาระบบความเป็นมืออาชีพสายงานนักวิชาการคอมพิวเตอร์ สายงานนักทรัพยากรบุคคล สายงานนักวิเคราะห์นโยบายและแผน สายงานพัสดุ การเงิน และบัญชี ได้มีการจัดทำคู่มือความเป็นมืออาชีพของแต่ละสายงานให้มีองค์ประกอบด้านเนื้อหาดังต่อไปนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์การจัดทำคู่มือความเป็นมืออาชีพ
2. พัฒนาอำนาจหน้าที่ของบุคลากรเพื่อสร้างความเป็นมืออาชีพในแต่ละสายงาน
3. กำหนดความหมายและลักษณะการทำงานอย่างมืออาชีพในแต่ละสายงาน
4. กำหนดมาตรฐานคุณธรรมจริยธรรมของในแต่ละสายงาน
5. กำหนดการปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพในแต่ละสายงาน
 - 5.1 มาตรฐานความรู้ ความสามารถ ทักษะและสมรรถนะตามมาตรฐานตำแหน่ง
 - 5.2 ลักษณะงานโดยทั่วไปของแต่ละสายงาน และมาตรฐานการปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพของสายงาน
 - 5.3 แนวทางในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาตนเองให้สามารถปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน
6. ดำเนินการเปรียบเทียบสมรรถนะหลักและองค์ความรู้ของบุคลากรในแต่ละสายงาน ได้แก่
 - 6.1 นักวิชาการคอมพิวเตอร์/นักวิชาการคอมพิวเตอร์มืออาชีพ
 - 6.2 นักทรัพยากรบุคคล/นักทรัพยากรบุคคลมืออาชีพ
 - 6.3 นักวิเคราะห์นโยบายและแผน/นักวิเคราะห์นโยบายและแผนมืออาชีพ

6.4 นักวิชาการพัสดุ นักวิชาการการเงินและบัญชี/นักวิชาการพัสดุ นักวิชาการการเงินและบัญชี
มืออาชีพ

7. การเสนอแนวทางการประเมินสมรรถนะองค์ความรู้และทักษะที่คาดหวังของแต่ละสายงาน
8. การกำหนดเส้นทางฝึกอบรม (Training Road Map : TRM) ในแต่ละสายงานเพื่อความเป็นมืออาชีพ
9. กำหนดองค์ความรู้ที่นำมาใช้สนับสนุนการพัฒนาบุคลากรให้เป็นมืออาชีพในแต่ละสายงาน

ทั้งนี้ เพื่อเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นมืออาชีพของบุคลากรในตำแหน่งต่อไปนี้เป็น นักวิชาการคอมพิวเตอร์ นักทรัพยากรบุคคล นักวิเคราะห์นโยบายและแผน นักวิชาการพัสดุ นักวิชาการการเงินและบัญชี นักบัญชี เจ้าพนักงานเครื่องคอมพิวเตอร์ เจ้าพนักงานคอมพิวเตอร์ทั่วไป เจ้าพนักงานพัสดุ เจ้าพนักงานการเงินและบัญชี ข้อเสนอแนะร่วมกันในการกำหนดและพัฒนาหลักเกณฑ์และมาตรฐานการวัดผลความเป็นมืออาชีพของข้าราชการรัฐสภาสามัญ ตลอดจน การจัดทำคู่มือมาตรฐานความเป็นมืออาชีพ และกำหนดองค์ความรู้ที่นำมาใช้สนับสนุนการพัฒนาบุคลากรให้เป็นมืออาชีพต่าง ๆ ภายใต้กรอบการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ของคณะอนุกรรมการ คณะกรรมการ

ดังนั้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาบุคลากรตามยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาองค์กรให้เป็นมืออาชีพด้านนิติบัญญัติในแผนยุทธศาสตร์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2557-2560 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2558) คณะกรรมการพัฒนาองค์กรให้เป็นมืออาชีพด้านนิติบัญญัติ ร่วมกับสำนักพัฒนาบุคลากร สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร จึงจัดโครงการสัมมนาสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นมืออาชีพของบุคลากรสายงานต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนกระบวนการนิติบัญญัติ ระหว่างวันที่ 16-วันเสาร์ที่ 17 กันยายน 2559 ณ โรงแรมเซอร์เจมส์ รีสอร์ท โดยมีกลุ่มเป้าหมาย 200 คน ประกอบด้วย คณะกรรมการและคณะอนุกรรมการที่ดำเนินการจัดทำคู่มือมาตรฐานความเป็นมืออาชีพ ผู้บริหารและตัวแทนสำนักต่าง ๆ โดยเป้าประสงค์เพื่อนำผลของการสัมมนาไปจัดทำทสรูปแนวทางสำหรับการดำเนินการของอนุกรรมการทั้ง 5 คณะดังกล่าวต่อไป

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2559). เอกสารประกอบการโครงการสัมมนาสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นมืออาชีพของบุคลากรสายงานต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนกระบวนการนิติบัญญัติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559. (เอกสารอัดสำเนา) กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร สำนักพัฒนาบุคลากร.

ภาพอ้างอิง

การประชุม. สืบค้น 13 ตุลาคม 2559. จาก

http://thailandindustry.com/indust_newweb/onlinemag_preview.php?cid=220

บทความวิจัย

การพัฒนาห้องสมุดประชาชน แหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต

เรียบเรียงโดย... วิมลรักษ์ ศานติธรรม

ภาพจาก : <http://tak.nfe.go.th/muangtaklib/index.php?name=news2&file=readnews&id=24>

ระบบการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มีนโยบายจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยจัดโครงสร้างการศึกษาที่เปิดกว้าง ยืดหยุ่นและหลากหลายรูปแบบ และวิธีการที่เอื้อให้ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงความรู้ได้อย่างเสมอภาค โดยกำหนดการจัดการศึกษาเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งการศึกษาทั้งสามรูปแบบดังกล่าวเป็นรากฐานและกระบวนการสำคัญในการพัฒนาประชากรของประเทศให้มีคุณภาพ เนื่องจากการศึกษาทำให้คนฉลาด รู้จักคิดไตร่ตรอง มีการพัฒนาทั้งร่างกาย จิตใจ สังคม ตลอดจนสติปัญญาไปพร้อมกัน จึงเป็นภารกิจสำคัญของภาครัฐต้องจัดการศึกษาทั้งสามรูปแบบให้แก่ประชาชนโดยจัดตั้งเป็นสถานศึกษาและหน่วยงานสนับสนุนการศึกษาต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามหลักสูตรที่กำหนดและตามความสนใจ ตลอดจนสามารถศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมได้ตลอดชีวิต โดยมีหน่วยงานสำคัญที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งมีอยู่ในทุกชุมชนคือห้องสมุดประชาชนที่สามารถสนับสนุนงานอำนวยการศึกษาได้ทั้งในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย

ห้องสมุดประชาชนจึงเปรียบเสมือนหัวใจสำคัญของการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเรียนรู้ได้อย่างอิสระ ตอบสนองตามต้องการ และเหมาะสมกับศักยภาพของแต่ละบุคคล โดยเป็นแหล่งรวบรวมสารสนเทศและความรู้ต่าง ๆ รวมทั้งจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและชุมชน ตลอดจนการมีบทบาทต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของห้องสมุด ได้แก่ การเป็นศูนย์ข่าวสารข้อมูลชุมชน ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน ศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชนและเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน ดังนั้นเพื่อเป็นประโยชน์ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงได้ประมวลข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาวิจัยบางส่วนที่เกี่ยวข้องกับห้องสมุดประชาชน เพื่อมานำเสนอดังต่อไปนี้

ชุดิมา สัจจามันท์ ทำการศึกษาเรื่อง การวิจัยประเมินผลการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนในประเทศไทย พบว่า ห้องสมุดประชาชนส่วนใหญ่มีผลการดำเนินงานไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินมาตรฐานห้องสมุดประชาชนที่กำหนด สาเหตุสำคัญเพราะขาดการสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำให้ห้องสมุดประชาชนตกเกณฑ์มาตรฐาน คือเรื่องการประชาสัมพันธ์ กล่าวคือ ห้องสมุดส่วนใหญ่ไม่สามารถสื่อสารให้ผู้ใช้บริการรู้ว่ามียี่อะไร ให้บริการบ้างในห้องสมุดของตน โดยเฉพาะการประชาสัมพันธ์ทางสื่อมวลชน โทรทัศน์ ซึ่งสอดคล้องกับแบบสอบถามที่เก็บจากผู้ให้บริการที่พบว่าประชาชนผู้ใช้บริการยังไม่ทราบข้อมูลด้านการบริการของห้องสมุด นอกจากนี้ ปัจจัยที่ส่งผลให้ห้องสมุดไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานยังประกอบด้วย ปัจจัยด้านบุคลากร ด้านสถานที่ตั้ง และด้านความต้องการของผู้ใช้บริการ ผลการวิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่า ควรมี การกำหนดแผนและยุทธศาสตร์การพัฒนาห้องสมุดในระดับชาติอย่างเป็นระบบทั้งในระยะสั้นและระยะยาว การปรับโครงสร้างองค์กรห้องสมุดประชาชน การบริหารจัดการและการดำเนินงานห้องสมุดเชิงรุกให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงในสังคมและในวิชาชีพ และการพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและวิสัยทัศน์ใหม่ของห้องสมุดประชาชน

จินตนา ชังเกตุ ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบห้องสมุดชุมชนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต พบว่า 1) สภาพการดำเนินงานโดยทั่วไปของห้องสมุดชุมชนในประเทศ มีสภาพที่ตั้งอยู่ใกล้ชุมชนเป็นอาคารเอกเทศ ชั้นเดียวและสองชั้น มีเจ้าหน้าที่บริการ 1 คน จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งไม่ใช่วุฒิทางบรรณารักษ์ สื่อวัสดุและอุปกรณ์ค่อนข้างน้อย เปิดให้บริการในเวลาราชการ ส่วนสภาพการดำเนินงานห้องสมุดชุมชนในต่างประเทศมีจุดมุ่งหมายให้ห้องสมุดชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตและเน้นด้านการให้บริการโดยเท่าเทียมกันและทั่วถึง สภาพที่ตั้งอยู่ใกล้ถนน เป็นอาคารเอกเทศ ตั้งอยู่ในห้างสรรพสินค้า แหล่งชุมชน เช่น ตลาด มีการประเมินความต้องการจำเป็น มีกฎหมายและงบประมาณรองรับจากท้องถิ่น 2) กิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในประเทศ ประกอบด้วยกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน และวาดภาพ การจัดนิทรรศการ กิจกรรมของห้องสมุดชุมชนในต่างประเทศ ประกอบด้วยกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน การเล่นเกม การจัดทำเว็บไซต์ ประวัติชุมชน การวาดภาพ มีห้องสมุดเคลื่อนที่ในรูปรถให้บริการตามชุมชน เครือข่ายมาจากสมาชิก และข้าราชการที่เกษียณอายุ ส่วนอาสาสมัครมาจากเยาวชนที่อยู่ในชุมชน 3) รูปแบบห้องสมุดชุมชน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีรูปแบบที่ประกอบด้วย โครงสร้างทางกายภาพเป็นอาคารชั้นเดียวและสองชั้น ตั้งอยู่ใกล้ชุมชนในระยะทาง 100 เมตร ใช้การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม งบประมาณมาจากการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีเครือข่ายห้องสมุด มีอาสาสมัครห้องสมุดช่วยงานด้านการประชาสัมพันธ์ และการให้บริการด้านกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วย การส่งเสริมการอ่าน ห้องสมุดเคลื่อนที่ การส่งเสริมอาชีพที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนและด้านการประเมินผลการดำเนินงาน ซึ่งนำการประเมินแบบมีส่วนร่วมมาใช้ในการประเมิน ทั้งมีประเมินอย่างต่อเนื่อง และมีการรายงานผลการดำเนินงานต่อชุมชนด้วย ผลการวิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่า ควรจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนให้ร่วมกันบริหารจัดการห้องสมุด ประชาสัมพันธ์เชิงรุกให้ทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย สร้างเครือข่ายความร่วมมือจากหน่วยงานหรือองค์กรที่มีในชุมชนหรือนอกชุมชน ติดตามและประเมินผลการจัดกิจกรรมในแต่ละครั้ง เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนากิจกรรมให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

บรรณารักษ์ห้องสมุด วิทยาลัยทองสุข ศูนย์การศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ทำการศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการของห้องสมุดวิทยาลัยทองสุข ศูนย์การศึกษาจังหวัดพิษณุโลก พบว่า ผู้ที่ใช้บริการห้องสมุดวิทยาลัยทองสุข ศูนย์การศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ส่วนมากเป็นเพศหญิงมีอายุ 20-25 ปี เป็นนักศึกษา

และมีการศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนความพึงพอใจของผู้ใช้บริการส่วนมากเป็นด้านความน่าเชื่อถือของบริการ รองลงมาคือ ด้านการเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศและด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านสถานที่และสิ่งแวดล้อม และด้านผู้ให้บริการ ตามลำดับ โดยส่วนใหญ่ของผู้ใช้บริการมีความเห็นว่า ผู้ให้บริการมีความรู้ความชำนาญ เหมาะสมกับงานที่รับผิดชอบ รองลงมาตามลำดับ ให้บริการด้วยความถูกต้อง รวดเร็ว ทันเวลา ได้ผลลัพธ์ตามที่ต้องการ ผู้ให้บริการให้คำแนะนำคำปรึกษา ตอบข้อซักถามผู้ใช้บริการได้อย่างชัดเจนถูกต้องด้วยความเต็มใจ ให้บริการด้วยความโปร่งใส มีมนุษยสัมพันธ์ มีจิตบริการ กระตือรือร้น พร้อมให้บริการ ทั้งผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจอย่างมากกับระบบที่ใช้ในการสืบค้นตำราและขั้นตอนการยืมคืนหนังสือ รองลงมาตามลำดับคือ คุณภาพของห้องสมุด การติดต่อสื่อสาร ดิชม สอบถาม เสนอแนะกับผู้ใช้บริการซึ่งสามารถทำได้ตลอดเวลาในขณะที่ใช้บริการห้องสมุด จำนวนบุคลากรเพียงพอกับปริมาณการให้บริการ การติดต่อขอรับบริการทำได้สะดวกและเป็นกันเอง ความถูกต้องในการให้บริการมีรูปแบบขั้นตอนในการติดต่อขอรับบริการที่ชัดเจน ความรวดเร็วในการให้บริการ และการติดต่อบริการยืมคืนหนังสือ การเสียค่าปรับเป็นไปตามระเบียบปฏิบัติ และพบว่า ผู้ใช้บริการมีความพอใจในการจัดหมวดหมู่หนังสือเป็นระบบ มีระเบียบ รองลงมาตามลำดับคือ การจัดตั้งชั้นวางหนังสือ เอกสาร โຕะ เก้าอี้ และจุดวางหนังสือพิมพ์รายวัน ฯลฯ เหมาะสมต่อการค้นคว้าบริการรับฝากของที่สะดวก รวดเร็ว ความสงบเงียบของห้องสมุด บรรยากาศของห้องสมุด นอกจากนี้ พบว่า ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาระบบการบริการออนไลน์ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา รองลงมาตามลำดับคือ การจัดส่งสนับสนุนรวดเร็วทันต่อความต้องการ เหมาะสมกับสถานการณ์ อุปกรณ์สื่อสารเพียงพอต่อการให้บริการ เวลาเปิด-ปิดห้องสมุด สอดคล้องกับการใช้งานของผู้รับบริการ การแจ้งข่าวสารการบริการใหม่ของห้องสมุดมีความสม่ำเสมอในการประชาสัมพันธ์ ทั้งผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจในบริเวณภูมิทัศน์โดยรอบห้องสมุด รองลงมาตามลำดับคือ ความกว้างของสถานที่ให้บริการ บริเวณโดยรอบห้องสมุดมีความปลอดภัย ความเหมาะสมของอุณหภูมิห้องและระบบถ่ายเทอากาศ แสงสว่างเพียงพอ มีระบบรักษาความปลอดภัยสิ่งของหนังสือ และตำราเรียน บรรยากาศในห้องสมุดและความสะอาดของห้องสมุด ผลการวิจัยจึงมีข้อเสนอแนะทางในการพัฒนาห้องสมุดวิทยาลัยทองสุขคือ ควรส่งเสริมให้ผู้ใช้บริการมีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับงานที่รับผิดชอบ และเพิ่มความรวดเร็วในการให้บริการติดต่อยืมคืนหนังสือให้เป็นไปตามระเบียบปฏิบัติ ตลอดจนจัดสรรจุดที่สะดวกต่อผู้ใช้บริการและจัดกิจกรรมเกี่ยวกับสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง รวมถึงควรเพิ่มความสะอาดและสิ่งอำนวยความสะดวกให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

บุญเรียม น้อยชุมแพ และคณะ ทำการศึกษาเรื่อง การใช้บริการและกิจกรรมตามบทบาทหน้าที่ของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ของผู้ใช้ห้องสมุดในเขตภาคกลาง พบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดใช้บริการและกิจกรรมของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” โดยรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการใช้บริการและกิจกรรมทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ การเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารของชุมชน การเป็นศูนย์กลางสนับสนุนเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน และการเป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของชุมชนตามลำดับ ส่วนด้านการเป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน และด้านการดำเนินงานของห้องสมุด มีการใช้บริการอยู่ในระดับปานกลาง ผู้ใช้ห้องสมุดมีความพึงพอใจด้านบุคลากรห้องสมุดมากที่สุดด้านความมีมนุษยสัมพันธ์ รองลงมาได้แก่ ด้านอาคาร สถานที่ โดยเฉพาะความทันสมัยสะดวกและปลอดภัย

อย่างไรก็ตาม ผู้ชายและผู้หญิงมีการใช้บริการและกิจกรรมของห้องสมุดไม่แตกต่างกัน แต่ผู้ใช้ห้องสมุดที่มีการศึกษาและอาชีพต่างกัน มีการใช้บริการและกิจกรรมของห้องสมุดที่แตกต่างกัน โดยผู้ใช้ห้องสมุดที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษามีการใช้บริการและกิจกรรมของห้องสมุดมากกว่าผู้ใช้ห้องสมุดที่มี

การศึกษาระดับ ปวช./ปวส./อนุปริญญาและระดับปริญญาตรีขึ้นไป ผู้ใช้ที่มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา จะมีการใช้บริการและกิจกรรมห้องสมุดมากกว่าผู้ใช้ห้องสมุดอาชีพพนักงานเอกชนและอาชีพผู้ประกอบการค้าขาย ผลการวิจัยจึงมีข้อเสนอแนะสำหรับห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” คือ 1) ควรพัฒนาบริการและ กิจกรรมด้านข้อมูลข่าวสารของชุมชน ซึ่งมีผู้ใช้บริการและกิจกรรมด้านนี้มากที่สุด โดยพัฒนาในด้านเนื้อหาและ เครื่องมือที่ใช้ในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของชุมชน 2) ควรจัดบริการและกิจกรรมที่หลากหลายที่สอดคล้องกับ ความต้องการของผู้ใช้ห้องสมุดที่มีความแตกต่างกันด้านเพศ ระดับการศึกษาและอาชีพ เพื่อให้ผู้ใช้ทุกกลุ่ม สามารถเข้าใช้ห้องสมุดได้ตามอัธยาศัย 3) ควรใช้บุคลากรเป็นสื่อในการประชาสัมพันธ์การให้บริการและ กิจกรรมของห้องสมุด 4) ควรจัดหาเกณฑ์หรือตัวแบบการวัดและประเมินผลดำเนินงานของห้องสมุดที่สามารถ ติดตามและให้รายงานเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง 5) ควรกำหนดนโยบายและวางแผนการจัดบริการและกิจกรรมใน เชิงรุกมากขึ้น

สุทธปรีชา จริยงามวงศ์ และเบญจมาศ กุฎอินทร์ ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการศึกษาความ ต้องการกิจกรรมเพิ่มเติม เพื่อส่งเสริมให้ห้องสมุดมีชีวิตภายในห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง พบว่า การใช้ งานพื้นที่ในห้องสมุดประชาชน จังหวัดลำปาง แบ่งเป็นพื้นที่ 3 ส่วน ได้แก่ 1) พื้นที่ส่วนรวม 2) พื้นที่ กึ่งส่วนรวม 3) พื้นที่ส่วนตัวที่มีผู้ใช้ห้องสมุดมีที่นั่งอ่านคนเดียวมานั่งอ่านกับเพื่อน ๆ หรือครอบครัว กิจกรรมที่พบเห็นได้มาก คือ การเข้ามาอ่านหนังสือพิมพ์ ค้นคว้าอ่านหนังสือด้านความรู้ และเข้ามา ยืม-คืนหนังสือ ผู้ใช้ห้องสมุดต้องการส่วนกิจกรรมเพิ่มเติม ได้แก่ พื้นที่เรียนภาษา พื้นที่นั่งเล่นนอนเล่น พื้นที่ ร้านอาหารและเครื่องดื่ม พื้นที่ดูโทรทัศน์และภาพยนตร์ และพื้นที่อ่านเงียบสนิท นอกจากนี้ ผู้ใช้ห้องสมุดมี ความพึงพอใจต่อการออกแบบภายในห้องสมุด กล่าวคือ หาหนังสือได้อย่างรวดเร็ว จัดวางหนังสือได้เป็น ระเบียบ มีพื้นที่นั่งอ่านอย่างมากมาย และแบ่งแยกพื้นที่นั่งอ่านไว้อย่างชัดเจน ห้องสมุดมีอากาศถ่ายเทสะดวก ส่วนสิ่งที่ผู้ใช้ห้องสมุดต้องการให้ปรับปรุงคือ หนังสือที่ทันสมัย การจัดการกับเสียงรบกวนและควรแบ่งพื้นที่ ให้บริการตามช่วงอายุ กล่าวคือ มีมุมเด็ก มุมอ่านหนังสือ มุมทำงาน มุมห้องเรียน มุมประชุม และควรเพิ่ม แสงสว่างให้พอเพียงในทุกจุดภายในห้องสมุด

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยที่นำเสนอในข้างต้น จึงนำมาสู่บทสรุปด้านแนวทางการพัฒนาห้องสมุด ประชาชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังต่อไปนี้

1. กำหนดแผนและยุทธศาสตร์การพัฒนาห้องสมุดในระดับชาติอย่างเป็นระบบ ทั้งในระยะสั้น และระยะยาว ตลอดจนการปรับโครงสร้างองค์กรห้องสมุด การบริหารจัดการ การให้บริการให้สามารถ ตอบสนองหรือรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงในสังคมและวิชาชีพ ตลอดจนควรพัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อม ต่อการให้บริการได้อย่างเท่าทันต่อยุคสมัยและความหลากหลายความต้องการของผู้ใช้บริการ
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของห้องสมุดในสังกัดอย่าง ต่อเนื่องเพื่อสามารถจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาห้องสมุดได้อย่างเป็นระบบ และมีมาตรฐานทั้งใน ด้านการบริหารจัดการและการให้บริการ
3. จัดตั้งคณะกรรมการชุมชนในการบริหารจัดการห้องสมุด เพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดชีวิตได้อย่างตอบสนองต่อความต้องการใช้บริการของคนในพื้นที่
4. สร้างเครือข่ายความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในชุมชนและนอกชุมชน เพื่อพัฒนาห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา

5. ประชาสัมพันธ์ในเชิงรุกเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมของห้องสมุดให้ทั่วถึงและต่อเนื่องในทุกกลุ่มเป้าหมายและทุกช่องทางโดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์

6. ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย เพื่อพัฒนางานให้บริการและจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของห้องสมุดได้อย่างหลากหลายรูปแบบและด้วยความรวดเร็ว โดยปราศจากข้อจำกัดในการให้บริการทั้งในด้านเวลาและสถานที่

7. จัดสรรและบริหารพื้นที่ให้บริการในการอ่าน และอื่น ๆ พร้อมกับการเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวก ตลอดจนดูแลด้านความสะอาดได้อย่างเหมาะสมและเพียงพอ

8. พัฒนาบุคลากรของห้องสมุดให้มีความรู้ความสามารถเหมาะสมและสอดคล้องกับงานที่รับผิดชอบ ทั้งควรมีการคัดเลือก/แต่งตั้งบุคคลโดยพิจารณาคุณสมบัติด้านการศึกษา ความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องเป็นหลักเกณฑ์สำคัญ

ความคิดเห็นของผู้จัดทำบทความ

ภาครัฐควรสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาห้องสมุดประชาชนสู่มาตรฐานสากลให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชนที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพและยั่งยืน ส่วนในเชิงยุทธศาสตร์ต้องมีการกำหนดกฎหมาย กำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาห้องสมุดในระดับชาติอย่างเป็นระบบ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว มีการจัดสรรทรัพยากรการบริหารที่จำเป็นโดยเร่งด่วน โดยเฉพาะงบประมาณและบุคลากร เพราะเป็นทรัพยากรการบริหารพื้นฐานที่จำเป็นในการดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐานห้องสมุดประชาชนและตัวชี้วัดตามเกณฑ์ที่กำหนด

เอกสารอ้างอิง

ชุตินา สัจจามันท์. (2550). รายงานการวิจัยประเมินผลการดำเนินงานห้องสมุดประชาชนในประเทศไทย.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา : กรุงเทพฯ.

จินตนา ชังเกต. (2554). การพัฒนารูปแบบห้องสมุดชุมชนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต. ภาควิชาการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์และสังคม มหาวิทยาลัยศิลปากร.

บรรณารักษ์ห้องสมุด วิทยาลัยทองสุข ศูนย์การศึกษาจังหวัดพิษณุโลก. (2555). ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการของห้องสมุดวิทยาลัยทองสุข ศูนย์การศึกษาจังหวัดพิษณุโลก. วิทยาลัยทองสุข ศูนย์การศึกษาจังหวัดพิษณุโลก.

บุญเรียม น้อยชุมแพ และคณะ. (2555). การใช้บริการและกิจกรรมตามบทบาทและหน้าที่ของห้องสมุดประชาชน “เฉลิมราชกุมารี” ของผู้ใช้ห้องสมุดในเขตภาคกลาง. วารสารบรรณศาสตร์ มศว. ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2555.

สุทธปรีชา จริยงามวงศ์ และเบญจมาศ กุฎอินทร์. (2557). แนวทางการศึกษาความต้องการกิจกรรมเพิ่มเติมเพื่อส่งเสริมให้ห้องสมุดมีชีวิตภายในห้องสมุดประชาชนจังหวัดลำปาง. การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 วันที่ 26-27 พฤศจิกายน 2557.

ภาพอ้างอิง

ห้องสมุดประชาชน. สืบค้น 15 กันยายน 2559 จาก

<http://tak.nfe.go.th/muangtaklib/index.php?name=news2&file=readnews&id=24>

งานวิจัยและพัฒนา

โครงการพัฒนาระบบการคุ้มครองแรงงาน เพื่อรองรับการเคลื่อนย้าย แรงงานเสรีอาเซียน : การจัดทำฐานข้อมูลระบบการคุ้มครองแรงงาน ของประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน 9 ประเทศ

เรียบเรียงโดย อัญชลี จวงจันทร์

ภาพจาก : <http://th.aectourismthai.com/aecnews/2084>

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียน (Association of Southeast Asian Nations–ASEAN) เป็นการรวมตัวระดับภูมิภาคใน 3 ด้านคือ การเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนทั้งหมด 10 ประเทศ ได้แก่ บรูไน กัมพูชา อินโดนีเซีย ลาว มาเลเซีย เมียนมาร์ ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย และเวียดนาม โดยการรวมตัวทางเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งจะประกอบด้วย การเคลื่อนย้ายเสรีของสินค้า บริการ ทุน และแรงงานทักษะเพื่อให้อาเซียนเป็นฐานการผลิตร่วมและตลาดขนาดใหญ่

ภายใต้ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน แรงงานทักษะเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตทางเศรษฐกิจ ที่ได้รับการอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศสมาชิก ในขณะที่ประเด็นแรงงาน เช่น การพัฒนาทักษะและฝีมือแรงงานและความร่วมมือเกี่ยวกับแรงงานข้ามชาติถูกกำหนดให้เป็นเป้าหมาย ภายใต้ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน รวมถึงประเด็นในด้านความร่วมมือเพื่อส่งเสริมและปกป้องสิทธิมนุษยชนภายใต้ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน และประเด็นสิทธิของแรงงานข้ามชาติ ประเทศสมาชิกอาเซียนจึงให้ความสำคัญต่อประเด็นเรื่องแรงงานในภูมิภาคเป็นอย่างมาก แต่การเคลื่อนย้ายแรงงานถูกขับเคลื่อนโดยหลายปัจจัย เช่น ความแตกต่างของระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ โครงสร้างประชากร อัตราการว่างงาน และอัตราค่าจ้างในประเทศสมาชิกอาเซียน 10 ประเทศ โดยอาจแบ่งประเทศสมาชิกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มประเทศผู้ส่งออกแรงงานและกลุ่มประเทศผู้รับแรงงาน กลุ่มประเทศผู้ส่งออก

แรงงาน ได้แก่ เมียนมาร์ กัมพูชา ลาว อินโดนีเซีย เวียดนาม ฟิลิปปินส์ ซึ่งเป็นประเทศกำลังพัฒนาที่มีแรงงานจำนวนมาก อัตราการว่างงานสูงและอัตราค่าจ้างค่อนข้างต่ำ ส่วนกลุ่มประเทศผู้รับแรงงาน ได้แก่ บรูไน มาเลเซีย สิงคโปร์ และไทย ซึ่งเป็นประเทศที่มีระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่สูง จำนวนแรงงานน้อย อัตราการว่างงานต่ำ และอัตราค่าจ้างสูง เมื่อเทียบกับกลุ่มประเทศผู้ส่งออกแรงงาน อย่างไรก็ตาม แรงงานต่างชาติจำนวนมากเป็นแรงงานที่มีทักษะต่ำและถูกจ้างงานในภาคเศรษฐกิจที่พลเมืองของประเทศปลายทางไม่ต้องการทำงาน เช่น เกษตรกรรม ประมง อุตสาหกรรมการผลิต และคนรับใช้ในบ้าน เป็นต้น เนื่องจากงานดังกล่าวมักมีความเสี่ยงสูง ค่าตอบแทนต่ำ มีสวัสดิการน้อยหรือไม่มีเลย และเป็นการจ้างงานนอกระบบ นอกจากนี้ แรงงานต่างชาติส่วนใหญ่ยังเป็นแรงงานที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย เมื่อต้องเผชิญกับปัญหาที่เกิดจากความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรมและภาษา จึงทำให้การทำงานและพำนักในประเทศปลายทางเป็นไปอย่างยากลำบาก

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย โดยนางบุญวรา สุขะโน เจนพิ๋งพร และคณะ จึงมีความเห็นว่า การรวมกลุ่มเป็นประชาคมอาเซียนทั้งสามด้านไม่อาจประสบความสำเร็จอย่างสมบูรณ์ได้ หากแรงงานที่เป็นส่วนหนึ่งของเป้าหมายในประชาคมอาเซียนทั้งสามด้านไม่ได้รับการคุ้มครองให้ได้รับสิทธิประโยชน์ตามกฎหมายและสอดคล้องกับมาตรฐานสากล ดังนั้น จึงได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง ระบบการคุ้มครองแรงงานเพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีอาเซียน : การจัดทำฐานข้อมูลระบบการคุ้มครองแรงงานของประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน 9 ประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยดังต่อไปนี้

1. สสำรวจและรวบรวมข้อมูลระบบการคุ้มครองแรงงาน นโยบายการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายคุ้มครองแรงงาน ระบบการตรวจสอบแรงงานและการรับคำร้องทุกข์ บทบาทหน้าที่และแนวทางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการคุ้มครองแรงงานและการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองแรงงานของประเทศไทย
2. เสนอแนะแนวทางแก่กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานในการจัดทำฐานข้อมูลด้านการคุ้มครองแรงงานของประเทศไทยและประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน 9 ประเทศ
3. เสนอแนะข้อมูลและแนวทางแก่กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานในการเตรียมความพร้อมด้านการคุ้มครองแรงงานของประเทศไทย เพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานอาเซียน

วิธีการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยทำการเก็บข้อมูลทุติยภูมิและปฐมภูมิ จากแหล่งข้อมูลดังต่อไปนี้

แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ เอกสารและตำราเกี่ยวกับทฤษฎี รูปแบบ หลักการและการบริหารจัดการในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับระบบการคุ้มครองแรงงาน นโยบายการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายคุ้มครองแรงงาน ระบบการตรวจแรงงานและการรับคำร้อง บทบาทหน้าที่และแนวทางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการคุ้มครองแรงงาน และการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองแรงงานของประเทศไทยและประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน

แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ 1) ผู้ให้การสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 36 คน ประกอบด้วย นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญด้านแรงงานในหน่วยงาน สถาบันการศึกษา องค์กรที่มีความน่าเชื่อถือและเจ้าหน้าที่

ผู้เชี่ยวชาญด้านแรงงานของประเทศไทย เวียดนาม ลาว อินโดนีเซีย มาเลเซีย 2) ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 106 คน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการคุ้มครองแรงงานของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ในส่วนกลาง จำนวน 6 คน และในสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด 76 จังหวัด จังหวัดละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 82 คน ผู้แทนนายจ้าง จำนวน 9 คน โดยเป็นผู้แทนนายจ้างที่อยู่ในภาคเกษตร อุตสาหกรรม และบริการอย่างละ 3 คน ผู้แทนลูกจ้าง จำนวน 9 คน โดยเป็นผู้แทนลูกจ้างที่อยู่ในภาคเกษตร อุตสาหกรรม และบริการอย่างละ 3 คน ผู้แทนองค์กร NGOs ที่ทำงานเกี่ยวกับการคุ้มครองและส่งเสริมสวัสดิการแรงงาน จำนวน 3 คน นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญด้านแรงงาน จำนวน 3 คน

เมื่อได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล จึงนำเข้าสู่การจัดทำประชาพิจารณ์ โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ให้การสัมภาษณ์และผู้ตอบแบบสอบถามเป็นหลัก รวมทั้งผู้แทนคณะกรรมการระดับชาติที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้จากการรับฟังความคิดเห็นมาสังเคราะห์และประมวลผลเพื่อใช้ประกอบการจัดทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับข้อมูลและแนวทางในการเตรียมความพร้อมด้านการคุ้มครองแรงงานของประเทศไทย เพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีอาเซียนต่อไป

ผลการวิจัย

1. ระบบการคุ้มครองแรงงานของประเทศสมาชิกอาเซียนส่วนมากยังอยู่ในช่วงกำลังพัฒนา ซึ่งน่าจะเป็นผลมาจากการที่หลายประเทศเพิ่งได้รับเอกราชจากประเทศเจ้าอาณานิคมหลังสิ้นสุดสงครามโลก ครั้งที่ 2 และดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมใหม่ที่เน้นการเปิดเสรีการค้าและการลงทุนจากต่างประเทศมาเป็นเวลานาน ประเด็นด้านการคุ้มครองแรงงานจึงเริ่มได้รับความสนใจจากรัฐ ทั้งนี้ อำนาจหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองแรงงานส่วนใหญ่ยังอยู่ที่หน่วยงานของรัฐคือ หน่วยงานที่ดูแลแรงงานของแต่ละประเทศและยังไม่พบหลักฐานว่าในประเทศสมาชิกอาเซียนมีองค์กรแรงงาน เช่น สหภาพแรงงานหรือสมานายจ้างที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกับรัฐได้มีส่วนร่วมในระบบการคุ้มครองแรงงาน การตรวจแรงงานหรือการรับคำร้องเท่าใดนัก แม้ว่ากฎหมายคุ้มครองแรงงานในหลายประเทศสมาชิกอาเซียนจะมีความครอบคลุมสิทธิของแรงงานในหลายด้าน และให้ความคุ้มครองประเภทแรงงานที่เท่าเทียมกันตามข้อผูกพันที่ให้ไว้กับองค์กรระหว่างประเทศทั้งองค์กรสหประชาชาติและองค์กรแรงงานระหว่างประเทศผ่านการให้สัตยาบันความตกลงระหว่างประเทศหลายฉบับ อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของแรงงานในด้านต่าง ๆ เช่น ชั่วโมงทำงาน การใช้แรงงานหญิงและการใช้แรงงานเด็ก ภายใต้กฎหมายแรงงานของแต่ละประเทศก็มีรายละเอียดต่างกันไป เช่น ประมวลกฎหมายแรงงานของเวียดนามให้สิทธิแรงงานหญิงลาคลอด 6 เดือน ในขณะที่พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานของไทยกำหนดสิทธิในการลาคลอดไว้ที่ 90 วัน เป็นต้น

2. การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองแรงงานของประเทศไทย

2.1 เมื่อเปรียบเทียบกฎหมายคุ้มครองแรงงานของประเทศสมาชิกอาเซียนแล้ว พบว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ของประเทศไทยมีบทบัญญัติที่ครอบคลุมด้านแรงงานคือ ให้สิทธิและสวัสดิการแก่แรงงานไทยในหลายด้าน และโดยหลักการแล้วมีการให้ความคุ้มครองโดยไม่เลือกปฏิบัติต่อแรงงานต่างชาติ นอกจากนี้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับแรงงานของประเทศไทยยังมีจำนวนหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554 และยังมี การประกาศกฎกระทรวงภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานฯ อีกหลายฉบับซึ่งมีความซับซ้อนในด้านของสิทธิและสวัสดิภาพของแรงงาน ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อการทำความเข้าใจในเรื่องสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ

ของลูกจ้าง และนายจ้าง รวมทั้งเป็นภาระของพนักงานตรวจสอบแรงงานและเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องที่จะต้องทำความเข้าใจกฎระเบียบและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองแรงงานจำนวนมาก ซึ่งอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

2.2 สภาพการจ้างงานในประเทศอาเซียนส่วนใหญ่อยู่ในภาคเกษตรกรรมและภาคบริการ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการจ้างงานนอกระบบ ทำให้ความท้าทายในการคุ้มครองแรงงานที่สำคัญของประเทศไทย และประเทศอาเซียนให้ความคุ้มครองแรงงานนอกระบบ เช่น แรงงานในภาคเกษตรกรรมที่มีการเคลื่อนย้ายตามฤดูกาลและทำงานเป็นครัวเรือน และภาคบริการที่มีผู้ให้บริการรับจ้างหรือประกอบอาชีพอิสระจำนวนมาก ซึ่งสถานการณ์จ้างงานของแรงงานเหล่านี้มักไม่ค่อยมีความชัดเจนและส่งผลต่อความไม่แน่นอนของข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เช่น จำนวนแรงงานนอกระบบและสภาพการจ้างงานที่แท้จริง ซึ่งข้อจำกัดด้านข้อมูลก็ส่งผลกระทบต่อ การกำหนดทิศทางและนโยบายคุ้มครองแรงงานนอกระบบเหล่านี้

2.3 แนวทางในการจัดการเรื่องสิทธิและสวัสดิการของแรงงานต่างด้าวในประเทศอาเซียนนั้นค่อนข้างแตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยอาจเป็น 2 แนวทางคือ ประเทศผู้ส่งแรงงานกับประเทศผู้รับแรงงาน ซึ่งข้อสังเกตในการเคลื่อนย้ายแรงงานและคุ้มครองแรงงานมี 2 ประการคือ ประการแรก กลุ่มแรงงานที่เสี่ยงต่อการไม่ได้รับความคุ้มครองมากที่สุดอาจเป็นแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในภาคเศรษฐกิจนอกระบบ ซึ่งจะมีความยุ่งยากในการตรวจสอบและติดตามของพนักงานตรวจแรงงาน ยังมีข้อจำกัดด้านการรวมกลุ่มเป็นสหภาพเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองกับนายจ้างและรัฐด้วย และประการที่สอง การยกระดับความคุ้มครองแรงงานในประเทศ พร้อมกับการพัฒนาทุนที่จะทำให้ผู้ประกอบการมีความสามารถในการจ่ายค่าจ้างมากขึ้น อาจสามารถช่วยให้แรงงานไทยออกไปทำงานนอกประเทศน้อยลงและลดปัญหาการขาดแคลนแรงงานในประเทศได้

2.4 กลไกของรัฐในการให้ความคุ้มครองสิทธิของแรงงานในกลุ่มประเทศอาเซียนไม่เพียงพอ เนื่องจากข้อจำกัดด้านทรัพยากรของหน่วยงานที่รับผิดชอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสัดส่วนจำนวนพนักงานตรวจแรงงานต่อสถานประกอบการและกำลังแรงงานทั่วประเทศซึ่งมีน้อยมากในทุกประเทศอาเซียน การคุ้มครองแรงงานจึงต้องพึ่งกลไกอื่นคือ การให้แรงงานดูแลปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของตนเอง โดยการส่งเสริมให้แรงงานรวมกลุ่มกันเพื่อเพิ่มอำนาจในการเจรจาต่อรองกับนายจ้างและต้องมีช่องทางในการดำเนินการตอบโต้ที่เหมาะสมในกรณีที่สิทธิของแรงงานถูกละเมิด

2.5 ในหลายประเทศอาเซียนเริ่มมีนโยบายการจัดการสวัสดิการสังคมให้แก่คนในประเทศและหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านแรงงานในหลายประเทศ โดยได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่จัดสวัสดิการของประเทศ จึงอาจกล่าวได้ว่า สิทธิและสวัสดิการแรงงานเป็นข้อต่อรองสำคัญของระบบสวัสดิการสังคมในภาพรวม เนื่องจากแรงงานครอบคลุมประชากรกลุ่มใหญ่ของประเทศ ดังนั้น การคุ้มครองแรงงานที่ครอบคลุมแรงงานทุกกลุ่มและได้ประสิทธิภาพเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการพัฒนาระบบประกันสังคมของประเทศเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน

2.6 หลายประเทศคู่ค้าของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่พัฒนาแล้วในซีกโลกตะวันตก เป็นจุดเริ่มต้นของแนวคิดการคุ้มครองแรงงาน การค้าเสรีและสิทธิมนุษยชน เช่น สหรัฐอเมริกา และสหภาพยุโรป มีการเชื่อมโยงมาตรฐานการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิการแรงงานเข้ากับมาตรฐานสินค้าที่นำเข้าประเทศ โดยใช้เป็นปัจจัยในการพิจารณาอัตราภาษีหรือสิทธิพิเศษในการนำเข้าสินค้า ดังนั้น การคุ้มครองแรงงาน

ไม่เพียงแต่เป็นการปกป้องสิทธิของแรงงานเท่านั้น แต่ยังเป็นการรักษาความสามารถในการแข่งขันของสินค้าและบริการของประเทศอีกด้วย

ข้อเสนอแนะของผู้วิจัยต่อกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายระดับประเทศ

1. ควรมีการประสานงานที่ดีกับหน่วยงานอื่นที่ทำงานด้านสังคม เช่น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในด้านการป้องกันการค้ามนุษย์ และกระทรวงสาธารณสุขในด้านสวัสดิการ การรักษาพยาบาล เป็นต้น เพื่อให้ระบบการคุ้มครองแรงงานไทยมีความสมบูรณ์และรอบด้านมากขึ้น ทั้งควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและการคุ้มครองแรงงาน โดยใช้สื่อที่เข้าถึงได้ง่ายและสื่อสารได้ในวงกว้าง เช่น การจัดทำ website ที่มีข้อมูลละเอียดครบถ้วนและง่ายต่อการทำความเข้าใจ ซึ่งควรอาศัยผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดการองค์ความรู้ ให้คำปรึกษาในการทำสื่อประชาสัมพันธ์ดังกล่าว

2. ต้องมีการจัดเก็บข้อมูลที่ครอบคลุมแรงงานแต่ละกลุ่มให้ได้มากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงงานนอกระบบ และแรงงานต่างด้าวที่ยังไม่ได้รับความคุ้มครอง ทั้งในด้านจำนวน ประเภทของงาน พื้นที่ทำงาน สภาพการทำงาน

3. ควรมีการสังเคราะห์กฎหมายแรงงาน โดยรวบรวมเป็นประมวลกฎหมายแรงงานเหมือนประเทศอาเซียนหลายประเทศทำ ทั้งควรพิจารณายกเลิกข้อยกเว้นไม่บังคับใช้บทบัญญัติบางประการกับแรงงานบางประเภท ทั้งนี้ เพื่อให้การคุ้มครองแรงงานแต่ละประเภทในประเทศนั้นมีความเท่าเทียมกัน และช่วยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในระบบการคุ้มครองแรงงานสามารถทำความเข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้ง่ายขึ้น และเป็นการป้องกันไม่ให้ข้อยกเว้นดังกล่าวกลายเป็นช่องโหว่ทางกฎหมาย ซึ่งทำให้แรงงานไม่ได้รับสิทธิและสวัสดิการตามที่กฎหมายกำหนด

4. ควรมีการศึกษาถึงความจำเป็นในการออกกฎหมาย และผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นจากการตราหรือแก้ไขกฎหมายในแต่ละครั้ง

5. ควรเพิ่มจำนวนพนักงานตรวจแรงงานและที่สำคัญ พนักงานตรวจแรงงานต้องมีการทำความเข้าใจกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้ครบถ้วน ซึ่งกรณีนี้จะทำให้ง่ายขึ้น หากมีการสังเคราะห์กฎหมายแรงงานเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

6. ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ถึงสิทธิและช่องทางการรับคำร้อง โดยต้องมีระบบการร้องทุกข์ที่ปลอดภัยและให้ความคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสโดยไม่ต้องไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนตัวของผู้ยื่นคำร้องและพยานที่เกี่ยวข้อง เพื่อป้องกันไม่ให้ข้อมูลดังกล่าวรั่วไหลจนเกิดอันตรายต่อผู้ยื่นคำร้อง และผู้แจ้งเบาะแสที่เป็นประโยชน์ต่อคดีแรงงานด้วย

7. ควรมีการประสานงานความร่วมมือระดับแผนงาน และการปฏิบัติระหว่างหน่วยงานในกระทรวงแรงงาน เช่น สำนักงานประกันสังคม ตลอดจนหน่วยงานนอกระบบกระทรวงแรงงาน เช่น เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง เจ้าหน้าที่ท้องถิ่น และคณะกรรมการบริหารจัดการแรงงานนอกระบบแห่งชาติ ทั้งควรพิจารณาปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สภาพแรงงานสามารถมีบทบาทในการคุ้มครองสิทธิของแรงงานด้วยกันเองและสวัสดิการของแรงงานด้วยกันเอง และการรวมกลุ่มกันของแรงงานจะช่วยให้อำนาจการต่อรองของลูกจ้างต่อนายจ้างมีเพิ่มมากขึ้น

8. ควรมีการส่งเสริมให้สหภาพแรงงานมีความร่วมมือที่ดีกับองค์กรนายจ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การทำให้นายจ้างและลูกจ้างมองเห็นผลประโยชน์ร่วมกันในการคุ้มครองแรงงาน โดยอาจสนับสนุนให้มีการพิจารณาปรับขึ้นค่าจ้างตามเกณฑ์การผ่านหลักสูตรพัฒนาทักษะฝีมือที่กิจการต้องการ ซึ่งจะช่วยให้ทุนและแรงงานสามารถพัฒนาไปพร้อมกันได้ และนำไปสู่การพัฒนาประสิทธิภาพแรงงานในประเทศ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายระดับภูมิภาค

1. ประเทศสมาชิกอาเซียนโดยเฉพาะประเทศผู้ส่งแรงงาน และประเทศผู้รับแรงงาน ควรมีการเจรจาตกลงกันว่าจะมีการคุ้มครองสิทธิของแรงงานสัญชาติอาเซียนร่วมกันอย่างไร

2. ประเทศสมาชิกอาเซียนจึงควรมีการกำหนดมาตรฐานร่วมในการคุ้มครองแรงงานในภูมิภาค โดยอาจปรับปรุงกฎหมายเพื่อจัดตั้งกลไกกลางระดับภูมิภาคเพื่อดูแลการคุ้มครองแรงงานโดยเฉพาะ ทั้งควรมีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่เจรจา กำหนดมาตรฐานการคุ้มครองแรงงาน และติดตามการนำมาตรฐานดังกล่าวไปใช้ในอาเซียนร่วมกันด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประชาคมอาเซียนด้านสังคมและวัฒนธรรมที่มีหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องมากมาย เช่น กระทรวงแรงงาน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งต่างกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่มีกระทรวงพาณิชย์เป็นหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ประสานงานและเจรจากับประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นอย่างชัดเจน โดยในขั้นแรกจึงต้องมีการทำความเข้าใจระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองแรงงานในประเทศไทยว่า หน่วยงานใดจะเป็นตัวแทนของประเทศเข้าไปทำงานในหน่วยงานคุ้มครองแรงงานกลางของอาเซียน หากกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงานรับหน้าที่ดังกล่าว จะต้องมีการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นภายในประเทศเพื่อนำมาตรฐานกลางอาเซียนไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ประเทศสมาชิกอาเซียนควรมีความร่วมมือในการจัดเก็บและส่งต่อข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแรงงาน เช่น จำนวนแรงงานที่ออกไปทำงานยังประเทศสมาชิกอาเซียนและกิจการที่เข้าไปทำงาน เป็นต้น โดยให้หน่วยงานกลางเป็นผู้รับผิดชอบประสานงานและจัดเก็บข้อมูลดังกล่าว เพื่อให้ประเทศสมาชิกสามารถขอใช้ข้อมูลในการจัดทำนโยบายหรือข้อตกลงร่วมกันในอาเซียนได้

4. ประเทศสมาชิกอาเซียนควรมีการปรับปรุงกลไกที่ใช้บังคับข้อตกลงเหล่านี้ในกรณีที่มีการละเมิดสิทธิของแรงงาน โดยอาจมีการกำหนดมาตรฐานตอบโต้ด้านการค้าร่วมกัน เช่น จัดให้มีบัญชีสินค้าและบริการที่พบว่ามีการละเมิดสิทธิของแรงงานซึ่งจะต้องมีการเก็บภาษีเพิ่มเพื่อนำมาชดเชยให้แก่แรงงาน โดยให้หน่วยงานกลางเป็นผู้รับผิดชอบติดตามการบังคับใช้ข้อตกลงอาเซียนที่เกี่ยวกับการคุ้มครองแรงงานด้วย

ความคิดเห็นของผู้จัดทำบทความ

จากข้อเสนอแนะเชิงนโยบายระดับภูมิภาคของผู้วิจัย กรณีที่เห็นว่า ควรมีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่เจรจา กำหนดมาตรฐานการคุ้มครองแรงงานและติดตามการนำมาตรฐานดังกล่าวไปใช้ในอาเซียนร่วมกันด้วย และควรมีการทำความเข้าใจระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาตรฐานกลางของประชาคมอาเซียนไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้จัดทำบทความจึงเห็นว่า ควรมีการศึกษาวิจัยกรณี การเคลื่อนย้ายการประกันสังคมระหว่างประเทศสมาชิกสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ASEAN เพื่อนำเสนอปัญหาด้านประกันสังคมของประเทศสมาชิกอาเซียน ตลอดจนเสนอแนวทางในการจัดให้มีประกันสังคม

ที่มีมาตรฐานระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน และศึกษาความเป็นได้ในการจัดตั้งหน่วยงานประกันสังคมกลางของอาเซียน เพื่อให้สอดคล้องกับการเคลื่อนย้ายแรงงานได้อย่างเสรีต่อไป

เอกสารอ้างอิง

บุญวรา สุมะโน เจนพิงพร และคณะ. (2558). **โครงการพัฒนาระบบการคุ้มครองแรงงานเพื่อรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีอาเซียน : การจัดทำฐานข้อมูลระบบการคุ้มครองแรงงานของประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน 9 ประเทศ.** กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ).

ภาพอ้างอิง

การคุ้มครองแรงงานของประเทศสมาชิกอาเซียน 9 ประเทศ. สืบค้น 13 ตุลาคม 2559. จาก <http://th.aectourismthai.com/aecnews/2084>

งานวิจัยและพัฒนา

ประชานิยมและความคาดหวังทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

เรียบเรียงโดย ฉัตรชัย ศรีเมืองกาญจนนา

ภาพจาก : <http://www.sbpac.go.th/index.php/2014-11-27-04-12-16/2014-12-08-03-51-34/2027-3-11>

ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ซึ่งปกครองโดยพระมหากษัตริย์ มาเป็นการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตั้งแต่ปี 2475 ซึ่งรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยเป็นรูปแบบหนึ่งที่ได้รับการยอมรับจากนานาประเทศและเชื่อว่าเป็นระบอบการปกครองที่ดีที่สุด เนื่องจากยึดหลักความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ความมีเหตุมีผลและการมีสิทธิเสรีภาพของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอิสระในการปกครองประเทศ ในการแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ให้เกิดขึ้นในประเทศไทย โดยมีการสร้างตัวแทน การกำหนดกระบวนการเลือกตั้ง การมีพรรคการเมือง การมีหน่วยงานของรัฐบาล การใช้เสียงข้างมาก เป็นต้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงเป็นเป้าหมายและกระบวนการสำคัญในการพัฒนาการเมืองให้มีความเป็นประชาธิปไตย และการเลือกตั้งถือเป็นกระบวนการทางประชาธิปไตยแบบทางอ้อมที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เลือกตัวแทนของตนเข้ามาดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ทางการเมือง การเลือกตั้งจึงเป็นเครื่องแสดงออกซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างหลักเสียงข้างมากกับหลักการคุ้มครองเสียงข้างน้อยแล้ว และเป็นเครื่องแสดงออกซึ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบมีผู้แทนซึ่งเป็นการปกครองที่ได้รับความยินยอมจากประชาชน

อย่างไรก็ตาม การเลือกตั้งของประเทศไทยที่ผ่านมาเป็นการเลือกตามระบอบอุปถัมภ์ กล่าวคือเลือกตัวบุคคล โดยไม่สนใจนโยบายของพรรคการเมือง ต่อมาในปี 2544 เริ่มมีการพลิกผันในพฤติกรรมเลือกตั้งของประเทศไทย เป็นการเลือกตามนโยบาย “ประชานิยม” ของแต่ละพรรคการเมือง กล่าวคือ นโยบายดังกล่าว

ได้มุ่งเน้นการเข้าถึงประชาชนคนชั้นล่าง คนยากจน และเกษตรกรในชนบทระดับรากหญ้า ประกอบกับปัจจุบันกระบวนการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนมีการพัฒนาที่หลากหลาย มีความชัดเจนในการสร้างพฤติกรรมทางการเมืองอย่างเป็นรูปธรรม มีการสร้างเครือข่าย สร้างพันธมิตร สร้างองค์กรทางการเมือง โดยมีประชาชนระดับล่างเป็นกลไกขับเคลื่อน ส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับประเทศ ตัวอย่างเช่น พื้นที่ 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ ยะลา นราธิวาส ปัตตานี และสงขลา ซึ่งถือเป็นพื้นฐานเสียงที่สำคัญของพรรคประชาธิปัตย์ เนื่องจากเป็นพรรคการเมืองที่มีอายุยืนยาวที่สุดในประเทศไทยและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเป็นพรรคที่มีฐานเสียงหรือมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรส่วนใหญ่มาจากทางภาคใต้เป็นหลัก กล่าวคือ จากนโยบายการหาเสียง เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2554 พบว่า ทั้งพรรคเพื่อไทย และพรรคประชาธิปัตย์ ต่างนำนโยบายประชานิยมมาใช้ในการหาเสียงเลือกตั้ง และเห็นได้ชัดเจนว่า เป็นนโยบายที่ดีมาจากทั้งสองพรรค เพียงแต่มีการบริหารจัดการแตกต่างกัน และจากการเปรียบเทียบนโยบายประชานิยมของทั้งสองพรรคพบว่า นโยบายประชานิยมของพรรคประชาธิปัตย์มีความเสี่ยงต่ำกว่า เนื่องจากบริหารงานแบบอนุรักษ์นิยม มีระเบียบวินัยค่อนข้างดี ส่วนนโยบายประชานิยมของพรรคเพื่อไทยมีความเป็นมืออาชีพนอกกว่าแต่มีความเสี่ยงสูงกว่าเช่นกัน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา “ประชานิยมและความคาดหวังทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยในจังหวัดชายแดนภาคใต้” ซึ่งสามารถนำผลมาจากการวิจัยมาใช้ในการกำหนดนโยบาย จัดทำแผน และปรับปรุงการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีต่อนโยบายประชานิยม การนำนโยบายสู่แนวปฏิบัติ ผลกระทบต่อประเทศในอนาคต
2. ศึกษาระดับความคาดหวังของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีต่อการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยในประเด็นนักการเมือง กระบวนการทางการเมือง และการเมืองการปกครอง
3. ศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีต่อนโยบายประชานิยม การนำนโยบายสู่แนวปฏิบัติ ผลกระทบต่อประเทศไทยในอนาคต จำแนกตามอายุ อาชีพ และระดับการศึกษา
4. ศึกษาเปรียบเทียบความคาดหวังของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีต่อการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยในประเด็นนักการเมือง กระบวนการทางการเมือง การปกครอง จำแนกตามอายุ อาชีพ และระดับการศึกษา
5. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประชานิยมในประเด็นนโยบายประชานิยม การนำนโยบายสู่แนวปฏิบัติ ผลกระทบต่อประเทศในอนาคต และความคาดหวังทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยในประเด็นนักการเมือง กระบวนการทางการเมือง การเมืองการปกครองในจังหวัดชายแดนภาคใต้

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นและความคาดหวังของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดยะลา นราธิวาส ปัตตานี และสงขลา กล่าวคือ ความ

คิดเห็นในประเด็นนโยบายประชานิยม การนำนโยบายสู่แนวปฏิบัติ ผลกระทบนโยบายประชานิยมต่อประเทศไทยในอนาคต และความคาดหวังในประเด็นนักรการเมือง กระบวนการทางการเมือง และการเมืองการปกครอง

ผลการวิจัย

1. ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายประชานิยม คือ 1) นโยบายประชานิยมเป็นนโยบายที่พรรคการเมืองใช้ในการหาเสียงของพรรคการเมือง 2) นโยบายประชานิยมเปิดโอกาสให้นักการเมืองคอร์รัปชันได้ง่าย และ 3) นโยบายประชานิยมเป็นนโยบายที่สร้างความไม่เป็นธรรมของสังคม ตามลำดับจากมากไปหาน้อย

2. ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำนโยบายสู่แนวปฏิบัติ คือ 1) รัฐบาลและนายทุนร่วมกระทำการทุจริตจากนโยบายประชานิยม 2) รัฐบาลนำนโยบายประชานิยมมาใช้เพื่อเปิดโอกาสให้รัฐบาลกระทำการทุจริตได้อย่างเต็มที่และทุกขั้นตอน และ 3) รัฐบาลมีการบริหารนโยบายประชานิยมด้วยความไม่เป็นธรรมและคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนระดับรากหญ้าเป็นหลัก ตามลำดับจากมากไปหาน้อย

3. ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบต่อประเทศไทยในอนาคต คือ 1) นโยบายประชานิยมบางเรื่องจะส่งผลกระทบต่อประเทศไทยในระยะยาว เนื่องจากรัฐบาลก่อนหน้านี้สาธารณะเพิ่มขึ้นเพื่อใช้ในโครงการต่าง ๆ 2) นโยบายประชานิยมสร้างนิสัยความฟุ่มเฟือยแก่ประชาชนในอนาคต และ 3) นโยบายประชานิยมกระตุ้นให้ประชาชนมีวัฒนธรรมในการบริโภคมากขึ้น ทำให้เกิดปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) ในระดับรากหญ้า ตามลำดับจากมากไปหาน้อย

4. ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความคาดหวังทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยเกี่ยวกับนักรการเมือง คือ 1) นักรการเมืองควรมีการศึกษาสูง 2) นักรการเมืองควรเป็นคนในพื้นที่ และ 3) นักรการเมืองควรมีประสบการณ์ในการเป็นนักรการเมืองมาก่อน ตามลำดับจากมากไปหาน้อย

5. ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความคาดหวังทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยเกี่ยวกับกระบวนการทางการเมือง คือ 1) ประชาชนสามารถเข้าไปสังเกตการณ์การลงคะแนนการนับคะแนนและการประกาศผลการนับคะแนน 2) ประชาชนต้องการให้นักการเมืองรับฟังและยอมรับเหตุผลและมติของที่ประชุมในการอภิปรายต่าง ๆ และ 3) ความต้องการเลือกนักรการเมืองที่ดีโดยไม่คำนึงถึงพรรค ตามลำดับจากมากไปหาน้อย

6. ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความคาดหวังทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง คือ 1) ความคาดหวังให้หญิงและชายมีสิทธิเท่าเทียมกัน 2) คาดหวังให้เด็ก เยาวชน คนชรา ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาสมีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้ และ 3) คาดหวังให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชากรวัยทำงานมีงานทำ ตามลำดับจากมากไปหาน้อย

7. ผลการเปรียบเทียบประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดชายแดนใต้ที่มีอายุ อาชีพ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อนโยบายประชานิยม การนำนโยบายสู่แนวปฏิบัติ และผลกระทบต่อประเทศไทยในอนาคตที่ไม่แตกต่างกัน

8. ผลการเปรียบเทียบประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดชายแดนใต้ที่มีอาชีพต่างกัน มีความคาดหวังทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยต่อนักการเมือง กระบวนการทางการเมือง และการเมืองการปกครองที่แตกต่างกัน

9. ผลการเปรียบเทียบประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดชายแดนใต้ที่มีอายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคาดหวังทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยต่อนักการเมือง กระบวนการทางการเมืองและการเมืองการปกครองที่ไม่แตกต่างกัน

10. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรประชานิยมและตัวแปรความคาดหวังทางการเมือง แสดงให้เห็นว่า นโยบายประชานิยมและการนำนโยบายสู่แนวปฏิบัติ มีความสัมพันธ์กับนักการเมือง กระบวนการทางการเมืองและการเมืองการปกครอง

นอกจากนี้ ยังมีข้อเสนอแนะจากผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า ประชาธิปไตยที่สมบูรณ์นั้น ควรมีการเลือกตั้งระบบถ่วงดุลของกลุ่มอาชีพ กลุ่มชนชั้น และกลุ่มความคิดอุดมการณ์การเคารพในความแตกต่างของคน เคารพในสิทธิส่วนบุคคล รวมถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเสรี ซึ่งถือได้ว่าประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะของผู้วิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

หน่วยงานภาครัฐ เช่น กระทรวงการคลัง กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงแรงงาน และพรรคการเมืองต่าง ๆ สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ โดยพิจารณาจากผลการวิจัยในแต่ละประเด็น ดังนี้

1.1 ด้านนโยบายประชานิยม ควรกำหนดว่าประชานิยมเป็นนโยบายที่คำนึงถึงความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่เพื่อผลประโยชน์ของประชาชน ช่วยให้ประชาชนระดับรากหญ้าหลุดพ้นจากความยากจน คืนประโยชน์ในการเสียภาษีของประชาชน ช่วยลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนของประชาชน สร้างโอกาสให้ประชาชนใช้ศักยภาพส่วนตัวและทรัพย์สินที่มีได้อย่างเต็มที่ และเป็นการลดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน เพื่อให้เกิดประโยชน์กับประชาชนอย่างเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง

1.2 ด้านการนำนโยบายสู่แนวปฏิบัติ รัฐบาลควรมีการนำนโยบายประชานิยมมาปฏิบัติอย่างมีระบบและขั้นตอนเพื่อผลประโยชน์สู่ประชาชนอย่างเที่ยงธรรม และมีการติดตามการนำนโยบายประชานิยมไปดำเนินการอย่างมีระบบเป็นรูปธรรมและมีระบบป้องกันการคอร์รัปชัน โดยกำหนดเป็นเชิงนโยบายเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้และกำหนดเป็นนโยบายสาธารณะเพื่อให้สอดคล้องกับประชาธิปไตยของประเทศไทย

1.3 ด้านนักการเมือง ควรมีความซื่อสัตย์สุจริต มีความจริงใจให้กับประชาชนและมีความยุติธรรมให้มากขึ้น

1.4 ด้านกระบวนการทางการเมือง ควรจัดอบรมให้ประชาชนมีความรู้ด้านกระบวนการทางการเมือง มีการสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจประเด็นต่าง ๆ ในเรื่องการเมือง มีกระบวนการเลือกตั้งที่โปร่งใสมากขึ้น และนักการเมืองควรออกตรวจเยี่ยม รับเรื่องราวร้องทุกข์ต่าง ๆ พร้อมช่วยเหลือประชาชนให้มากขึ้นหลังได้รับเลือก

1.5 ด้านการเมืองการปกครอง ควรจัดความยากจนให้หายไปจากสังคมไทย ควรนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อการเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น และควรกระจายรายได้ อย่างเป็นธรรมและทั่วถึงให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยควรเพิ่มตัวแปรที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อประชาชนิยม และความคาดหวังทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย โดยเป็นตัวแปรคั่นกลาง เช่น ตัวแปรการกล่อมเกลารวมทางการเมือง ตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นต้น

2.2 ในการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยควรทำการศึกษาโดยใช้แบบจำลองจากการวิจัยครั้งนี้ กับประชากรที่แตกต่างกันในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทย เช่น ความคิดเห็นของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก แล้วทำการศึกษาในเชิงเปรียบเทียบความแตกต่างของผลการศึกษาที่ได้

ความคิดเห็นของผู้จัดทำบทความ

การศึกษาวิจัยประชาชนนิยมและความคาดหวังทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นการศึกษที่ทำให้ทราบถึงระดับความคิดเห็นที่มีต่อประชาชนนิยมในประเด็นนโยบายประชาชนนิยม การนำนโยบายสู่แนวปฏิบัติ ผลกระทบต่อประเทศในอนาคต และระดับความคาดหวังที่มีต่อการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยในประเด็นนักการเมือง กระบวนการทางการเมือง การเมืองการปกครองของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมถึงผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีต่อประชาชนนิยมในประเด็นนโยบายประชาชนนิยม การนำนโยบายสู่แนวปฏิบัติ ผลกระทบต่อประเทศในอนาคต การเมืองตามระบอบประชาธิปไตยในประเด็นนักการเมือง กระบวนการทางการเมือง และการเมืองการปกครอง จำนวนตามอายุ อาชีพ และระดับการศึกษา และยังทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนนิยมในประเด็นนโยบายประชาชนนิยม การนำนโยบายสู่แนวปฏิบัติ ผลกระทบต่อประเทศในอนาคต และความคาดหวังทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยในประเด็นนักการเมือง กระบวนการทางการเมือง การเมืองการปกครองในจังหวัดชายแดนภาคใต้

อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลสาระสังเขปประเด็นการปฏิรูปประเทศไทยด้านนโยบายประชาชนนิยมที่จะส่งผลกระทบต่อหนี้สาธารณะและการเพิ่มบทบาทนิติต่อความรับผิดชอบในโครงการประชาชนนิยม สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรซึ่งพบว่า ที่ผ่านมามีพรรคการเมืองหาเสียงด้วยนโยบายประชาชนนิยม ซึ่งเปิดเผยเฉพาะผลประโยชน์ที่ประชาชนได้รับ แต่ไม่ได้ทราบถึงภาระหนี้ที่จะก่อให้เกิดขึ้นแก่รัฐ ทั้งยังไม่ทราบว่า จะมีผลกระทบในอนาคตด้านลบอย่างไร ส่งผลให้ในหลาย ๆ นโยบายสร้างภาระทางการเงินการคลังของประเทศ ทั้งในระยะสั้น และระยะยาว ผูกพันเงินงบประมาณที่รัฐบาลต้องเข้าไปรับภาระชดใช้คืน หรือเป็นรายได้ที่ขาดหายไปไม่เข้าสู่กระบวนการงบประมาณที่ต้องผ่านรัฐสภา จากการศึกษาแนวโน้มสาธารณะคงค้างที่เป็นแหล่งเงินของโครงการประชาชนนิยมตั้งแต่ปีงบประมาณ 2552 โดยสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินพบว่า หนี้สาธารณะคงค้างมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจากการเปรียบเทียบข้อมูลหนี้สาธารณะคงค้างตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2554 ถึงเดือนมีนาคม 2557 พบว่า หนี้สาธารณะคงค้างเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 29.93 โดยรายการหนี้ที่เพิ่มขึ้นมากที่สุดคือ เงินกู้ชุดขยายการขาดดุลงบประมาณและการบริหารหนี้ โดยคิดเป็นร้อยละ 62.68 ของจำนวนหนี้ที่เพิ่มขึ้น

งานวิจัยดังกล่าวข้างต้นจึงเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการทำหน้าที่ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการการเศรษฐกิจ การเงินการคลัง ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการปรับปรุง เพิ่มเติมบทบัญญัติข้อกฎหมายเพื่อกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการ กำหนดนโยบายการเงิน การคลัง และงบประมาณของประเทศเพื่อควบคุมและกำหนดขอบเขตการจัดสรร งบประมาณแผ่นดินให้เกิดความโปร่งใสและตรวจสอบได้

เอกสารอ้างอิง

นุกูล ชื่นพัก. (2558). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง ประชาชนนิยมและความคาดหวังทางการเมืองตามระบอบ ประชาธิปไตยในจังหวัดชายแดนภาคใต้. คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักวิชาการและสำนักกฎหมาย. (2558). สารสังเขปประเด็นการ ปฏิรูปประเทศไทยด้านนโยบายประชานิยมที่จะส่งผลต่อหนี้สาธารณะและการเพิ่มบทบัญญัติต่อ ความรับผิดชอบในโครงการประชานิยม. กรุงเทพฯ : สำนักการพิมพ์.

ภาพอ้างอิง

ประชานิยมในจังหวัดชายแดนภาคใต้. สืบค้น 13 ตุลาคม 2559. จาก

<http://www.sbpac.go.th/index.php/2014-11-27-04-12-16/2014-12-08-03-51-34/2027-3-11>

บทความที่น่าสนใจ

เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์

เรียบเรียงโดย...จันทร สีหาบุญลี

ภาพจาก : <https://janghuman.wordpress.com/>

การขยายตัวของเศรษฐกิจในยุคโลกไร้พรมแดนของประเทศทั้งที่พัฒนาแล้ว กำลังพัฒนาและด้อยพัฒนา ส่งผลให้เกิดมีการค้าระหว่างกันที่เพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องจนประสบภาวะทางการแข่งขันของโลก (World Competitiveness) ที่ทวีความรุนแรงตามมา ด้วยสาเหตุเนื่องจากทรัพยากรการผลิตที่มีอยู่อย่างจำกัด และลดน้อยลงทุกวัน จึงนำไปสู่เศรษฐกิจรูปแบบใหม่ในลักษณะองค์รวม (Holistic Approach) ซึ่งมีการนำเอาคุณลักษณะหลายอย่างเข้าไว้ด้วยกัน อาทิ เอกลักษณะทางวัฒนธรรมที่มีความแตกต่าง ความไม่เท่าเทียมกันทางสังคมและเทคโนโลยี รวมถึงเป้าหมายทางเศรษฐกิจที่ต้องการไปให้ถึง กล่าวคือ เป็นการผสมผสานระหว่างเศรษฐกิจ วัฒนธรรม เทคโนโลยี และสังคม โดยใช้การสร้างสรรค์ (Creativity) และความรู้ (Knowledge) เป็นเครื่องมือสำหรับการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาในรูปแบบดังกล่าว จึงเป็นที่มาของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) ซึ่งถูกเผยแพร่ครั้งแรกโดยนาย John Howkins ผู้เปรียบเสมือนบิดาแห่งแนวคิดนี้ ในหนังสือที่มีชื่อว่า “The Creative Economy : How People Make Money from Ideas” ซึ่งหลายคนมีความเชื่อว่าเป็นทางเลือกที่เหมาะสมสำหรับประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลาย เนื่องจากเศรษฐกิจสร้างสรรค์นี้จะสร้างให้เกิดความเชื่อมโยงกิจกรรมระหว่างกันภายในระบบเศรษฐกิจ ทั้งในระดับมหภาคและระดับจุลภาค ทำให้ประเทศกำลังพัฒนาสามารถก้าวกระโดด (Leapfrog) ไปอยู่ในกลุ่มที่มีการเติบโตสูงของเศรษฐกิจโลกได้ แต่ทั้งนี้ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขของการมีนโยบายภาครัฐสนับสนุนอย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอ

สำหรับประเทศไทยการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นแนวทางหนึ่งของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างการผลิตให้สมดุลและยั่งยืน ภายใต้แนวคิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ (Knowledge) การศึกษา (Education) การสร้างสรรค์งาน (Creativity) การใช้ทรัพย์สินทาง

ปัญญา (Intellectual Property) ที่เชื่อมโยงกับพื้นฐานทางวัฒนธรรมตลอดจนการสั่งสมความรู้ของสังคมและเทคโนโลยีนวัตกรรมใหม่

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศจะสามารถขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดตามหลักเศรษฐศาสตร์ภายใต้แนวคิดสร้างสรรค์ได้นั้นต้องมุ่งเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นหัวใจหลักที่สำคัญ ทั้งการกำหนดนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ไม่ควรพิจารณาเฉพาะการมีโครงการสนับสนุนที่เกิดขึ้นเป็นครั้งคราว แต่ควรเน้นไปที่การสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจให้เกิดการสร้างความคิดสร้างสรรค์เพื่อที่จะให้ความคิดนั้นเกิดการต่อยอดและนำไปสู่การพัฒนาประเทศในระยะยาว เช่น ประเทศที่พัฒนาแล้วควรมีอุตสาหกรรมที่ใช้เศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นสินค้า/บริการที่มีมูลค่าสูงสุดในเวทีการค้าโลก มีการส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์เป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการกระตุ้นเศรษฐกิจ มีการสร้างความตระหนักถึงการมีความรู้และการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ส่วนประเทศกำลังพัฒนาอาจต้องมีการเริ่มต้นโครงการและผลักดันให้เป็นวาระแห่งชาติ โดยสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมมีบทบาทมากกว่าสินค้าที่ใช้เศรษฐกิจสร้างสรรค์ มีการกำหนดนโยบายรัฐบาลที่ชัดเจนในการปฏิบัติที่เป็นองค์รวม และเร่งเสริมสร้างความรู้และการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาให้ประชาชนของประเทศ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการดำเนินนโยบายที่ผิดพลาด เช่น การพยายามทุ่มงบประมาณอย่างมหาศาลไปในโครงการใดโครงการหนึ่งของเศรษฐกิจสร้างสรรค์จนอาจทำให้เกิดการสูญเสียของการใช้ทรัพยากรโดยใช้เหตุ หากบุคลากรของประเทศยังไม่ได้มีระบบการศึกษาที่จะสร้างความคิดที่เอื้อต่อการมีความคิดสร้างสรรค์ได้

ศาสตราจารย์พิริยะ ผลพิรุฬห์ คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ จึงได้มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการใช้เศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาประเทศไทย ดังนี้

1. สร้างความเป็นองค์รวมในเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยกำหนดกรอบของอุตสาหกรรมครอบคลุมไปถึงกิจกรรมทางเศรษฐกิจทุกประเภทที่เป็นกิจกรรมการผลิตที่ใช้ฐานความรู้ ให้สามารถต่อยอด/ประยุกต์ความรู้นั้นไปสู่การสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจและประโยชน์ในเชิงพาณิชย์
2. สร้างแบ่งหน้าที่และความร่วมมือกันจากทุกภาคส่วนราชการทั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักและหน่วยงานที่รับผิดชอบรองหรือรับผิดชอบงานเชิงสนับสนุน ทั้งนี้ เพื่อไม่เกิดความซ้ำซ้อนของการจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งทำให้เกิดการสิ้นเปลืองทรัพยากรโดยไม่จำเป็น
3. นำเศรษฐกิจสร้างสรรค์มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาท้องถิ่นและชุมชน (Creative Rural Economy) และนำมาพัฒนาศักยภาพของสังคมโดยสร้างโอกาสกับแรงงานที่ด้อยโอกาส เช่น แรงงานสตรีและคนชรา และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในชุมชนโดยบริหารจัดการในรูปแบบของวิสาหกิจเพื่อช่วยในการถ่ายทอดความรู้และสร้างเครือข่ายความร่วมมือในสังคมทั้งในเชิงพื้นที่และเชิงสินค้า
4. การเก็บข้อมูลและสร้างระบบฐานข้อมูลของเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อประโยชน์ด้านการประมาณการขนาดของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ได้อย่างสอดคล้องกับความเป็นจริง
5. เพิ่มศักยภาพในด้านการลงทุนในงานวิจัยและพัฒนาไปสู่การเป็นองค์กรสร้างสรรค์
6. ใช้ประโยชน์จากการค้าระหว่างประเทศและการเปิดเขตการค้าเสรี โดยการกำหนดยุทธศาสตร์การเจรจาการค้าระหว่างประเทศ

7. ภาครัฐจำเป็นต้องสร้างแรงจูงใจและให้การสนับสนุนในการเพิ่มปริมาณบุคลากรและนักศึกษาในระดับอาชีวศึกษาอย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะแรงงานทักษะฝีมือสาขาช่าง ซึ่งเป็นสาขาที่ขาดแคลนมากในปัจจุบัน

8. การสร้างความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนในสังคมไทย โดยการส่งเสริมให้คนเรียนรู้ในด้านจิตสาธารณะด้วยการจัดโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำให้เห็นว่า เศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นเรื่องที่สนุกและเชื่อมโยงสู่ความสำเร็จที่ชัดเจน

นอกจากนี้ มีข้อเสนอแนะเป็นรายงานการศึกษาของโดยคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ ในหัวข้อเรื่อง การปฏิรูปเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และเชิงวัฒนธรรมที่นำเสนอต่อสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ซึ่งมีเนื้อหาประกอบด้วยการพัฒนาใน 2 ช่วงเวลา คือ ระยะเริ่มต้น และระยะยาว

แนวทางการดำเนินงานในระยะเริ่มต้น

1. พัฒนาองค์กรรับผิดชอบด้านเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และเชิงวัฒนธรรม โดยแยกศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (ศสب.) ซึ่งปัจจุบันมีสถานะเป็นหน่วยงานภายใต้สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (สบร.) และพัฒนาบทบาทและภารกิจของ ศสบ. เพื่อจัดตั้งเป็นองค์การมหาชน ภายใต้ชื่อสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยขออนุมัติจากมติคณะรัฐมนตรี

2. พัฒนาศักยภาพมนุษย์ด้านความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ พัฒนาองค์ความรู้ด้านความคิดสร้างสรรค์ และพัฒนาแหล่งเรียนรู้สร้างสรรค์ พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนในสาขาที่สอดคล้องกับแนวโน้มความต้องการของตลาดแรงงานและภาคธุรกิจ สร้างเครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อสร้างความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าของความคิดสร้างสรรค์และวัฒนธรรม และจัดทำมาตรฐาน/ดัชนีชี้วัดขีดความสามารถของอาชีพ/แรงงานสร้างสรรค์

3. พัฒนาระบบนิเวศที่เหมาะสม เช่น สร้างพื้นที่หรือช่องทาง (Platform) การแสดงผลงานรูปแบบต่าง ๆ และจัดทำโครงการพัฒนาย่านสร้างสรรค์ (Creative District) รวมทั้งพัฒนาและปรับปรุงหน่วยบ่มเพาะ (Incubators) ที่เหมาะสมสำหรับภารกิจ/กิจกรรมเพื่อการส่งเสริมเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และเชิงวัฒนธรรม ร่วมกับภาคเอกชน

4. พัฒนามาตรการสนับสนุนผู้ประกอบการ ได้แก่ จัดทำแผนพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์และบรรจุไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) พัฒนารูปแบบการลงทุนที่เหมาะสม ส่งเสริมและประชาสัมพันธ์แบรนด์ไทย (Thai Brand) ส่งเสริมช่องทางการตลาดให้แก่ผู้ประกอบการและนักสร้างสรรค์ จัดทำดัชนีชี้วัดความคิดสร้างสรรค์ (Creativity Index) และจัดทำมาตรการด้านการเงินการลงทุนและสิทธิพิเศษทางภาษีเพื่อสนับสนุนและจูงใจให้เข้ามาลงทุนในอุตสาหกรรมสร้างสรรค์

5. ส่งเสริมและสนับสนุนโครงการนวัตกรรมในอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ได้แก่ การพัฒนานวัตกรรมแบบจำลองธุรกิจ (Business Model Innovation) ผ่านการสนับสนุนทุนให้เปล่า และพื้นที่บ่มเพาะและกระตุ้นผู้ประกอบการ (Acceleration) ในอุทยานนวัตกรรมโยธี การสนับสนุนทุนให้เปล่าแก่ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ และการสร้างกลไกทางการเงินเพื่อส่งเสริมนวัตกรรมผ่านกลไกคูปองนวัตกรรม (Innovation Coupon) การแปลงเทคโนโลยีเป็นทุน และนวัตกรรมที่ไม่มีดอกเบีย

แนวทางการดำเนินงานในระยะยาว

1. จัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์รายสาขา และจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ให้เชื่อมโยงกับแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านอื่น ๆ
2. พัฒนามาตรฐานวิชาชีพสร้างสรรค์ สํารวจและจัดเก็บสถิติของอาชีพ/แรงงาน/ธุรกิจ (Skill Mapping) ในอุตสาหกรรมสร้างสรรค์และอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง และพัฒนาระบบการติดตามความเคลื่อนไหวของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ในรูปแบบของดัชนีชี้วัด (Creativity Index)
3. พัฒนาเมืองสร้างสรรค์ (Creative City) โดยขยายผลโครงการย่านสร้างสรรค์ (Creative District) ต้นแบบไปปรับใช้ให้เกิดการพัฒนาให้ครอบคลุมพื้นที่ส่วนต่าง ๆ
4. ส่งเสริมให้เกิดโครงสร้างพื้นฐานและการอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เพื่อเป็นแรงจูงใจในการย้ายถิ่นฐาน/พำนักร หรือทำงานระยะยาวในประเทศไทย
5. ผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางแหล่งผลิต และรวบรวมของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์และวัฒนธรรมของเอเชีย โดยเตรียมความพร้อมและดำเนินการตามข้อกำหนดและเงื่อนไขในการสมัครเป็นเจ้าภาพในการจัดงานเทศกาลความคิดสร้างสรรค์ในระดับสากล เช่น World Design Capital เป็นต้น
6. ขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ผ่านนวัตกรรม ได้แก่ การขับเคลื่อนเครือข่าย การสร้างวิทยาการข้อมูล การส่งเสริมการสร้างทรัพยากรมนุษย์ และการประเมินและวัดระดับความสามารถ

เมื่อพิจารณาข้อมูลที่น่าเสนอในข้างต้น จึงทำให้เห็นแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ของประเทศให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทของโลกธุรกิจในสภาวะการณ์ปัจจุบันได้ดังนี้

1. การพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์จะต้องมีกฎหมายรองรับเกี่ยวกับเรื่องนี้เป็นการเฉพาะ เนื่องจากเศรษฐกิจในรูปแบบนี้มีความเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ตลอดจนปัจจัยสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ที่ต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้เพื่อเป็นแนวทางที่ชัดเจน อีกทั้งจะเป็นการคุ้มครองวัฒนธรรมภูมิปัญญาของประเทศอีกด้วย
2. การพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์จะต้องมีหน่วยงานที่รับผิดชอบ ทั้งในการกำหนดยุทธศาสตร์การกำกับดูแล การขับเคลื่อน ตลอดจนการประเมินผลความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด
3. การพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์จำเป็นต้องมีกลไกที่ชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ด้วยการจัดลำดับความสำคัญที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนา ก่อนหรือหลัง ทั้งนี้เพื่อมิให้การพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ที่กว้างจนเกินไป อีกทั้งการพัฒนาในแต่ละช่วงเวลาต้องสอดคล้องกับกระแสสังคมและเศรษฐกิจ ณ เวลานั้นด้วย
4. การสร้างเครือข่ายประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน โดยเฉพาะผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์อย่างใกล้ชิด
5. การกำหนดนโยบายเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์จะต้องมียุทธศาสตร์ที่ชัดเจน มีความต่อเนื่อง และมีการพัฒนาต่อยอดอยู่ตลอดเวลา
6. การพัฒนาเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์จะต้องมีความเป็นสากล ผลิตรายได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับ และเชื่อถือในโลกธุรกิจปัจจุบัน

7. มีการคุ้มครองผู้ประกอบการโดยอาศัยการจดสิทธิบัตรของผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดให้ถูกต้องตามกฎหมายป้องกันการลอกเลียนแบบ

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (28 มีนาคม 2559) รายงานการประชุมสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ (ครั้งที่ 14/2559) (น. 15–16). กรุงเทพฯ : สำนักรายงานการประชุมและขวเลข.

ชัยพร วิเศษมงคล. (2553). **ผู้ประกอบการ...ในยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์**. กรุงเทพฯ : สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. สืบค้น 8 กันยายน 2559. จาก www.manager.co.th/SME/viewNews.aspx?NewsID=950000131454

พิริยะ ผลวิรุฬห์. (2556). **เศรษฐกิจสร้างสรรค์กับการพัฒนาประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : วารสารเศรษฐศาสตร์ปริทรรศน์ ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 มกราคม 2556. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. สืบค้น 8 กันยายน 2559. จาก (PDF) tci-thaijo.org/index.php/NER/article/viewfile/22675/19396

เสาวรภย์ กุสุมา ณ อยุธยา. **Creative Economy ทางเลือกใหม่**. สืบค้น 8 กันยายน 2559. จาก bu.ac.th/knowledgecenter/....

เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์. สืบค้น 8 กันยายน 2559. จาก TATreviewMagazine.com

ภาพอ้างอิง

เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์. สืบค้น 23 กันยายน 2559. จาก <https://janghuman.wordpress.com/>

มหัศจรรย์จากหอยทาก ความงามแห่งทรัพยากรชีวภาพสัตว์

เรียบเรียงโดย...ปิยะวรรณ ปานโต

ภาพจาก : <http://www.fingsnail.com/>

หอยทาก (Snail) เป็นสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง ซึ่งกำเนิดขึ้นในตอนกลางยุคคาร์บอนิเฟอรัส (Carboniferous Period) หรือเมื่อราวเกือบสี่ร้อยล้านปีที่ผ่านมา ปัจจุบันหอยทากมากกว่า 500 ชนิด พบมากในช่วงถดถอย เนื่องจากเป็นช่วงเวลาของการออกหากินสะสมอาหารและการ โดยชอบออกหากินตอนกลางคืนและหลบแสงแดดอยู่ในที่ร่มตอนกลางวัน หอยทากมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว เมื่ออายุได้ประมาณ 5-8 เดือน เข้าสู่วัยเจริญพันธุ์ ขอบวางไข่ตามซอกกองใบไม้ ขอนไม้ที่ผุ หรือใต้ผิวดินที่ร่วนซุยและชื้นวางไข่เป็นกลุ่ม ๆ ละ 200-300 ฟอง ตัวหนึ่งจะวางไข่ได้ปีละประมาณ 1,000 ฟอง ซึ่งเมื่อฟักออกเป็นตัวแล้วโอกาสมีชีวิตรอดน้อยมาก มีอายุยืนเฉลี่ยประมาณ 5 ปี หอยมีการเคลื่อนที่ช้ามากและสามารถอยู่ได้โดยไม่ต้องกินอะไรเลยนาน 1 ปี

ลักษณะโดดเด่นของหอยทากคือ การผลิตเมือกเพื่อประโยชน์ด้านการเดินและการป้องกันตัวจากศัตรู โดยเมือกดังกล่าวมีคุณสมบัติทำให้ผิวของหอยทากมีความชุ่มชื้นและงดงาม จนมีการนำเมือกดังกล่าวมาสกัดทำเซรั่มบำรุงผิว ซึ่งเมือกดังกล่าวได้แก่ เมือกส่วนแมนเทิล (Mantle) ซึ่งเป็นเมือกที่ปล่อยจากเยื่อคลุมลำตัวของหอยทากและเป็นเมือกที่มีคุณภาพดีที่สุดในชั้นถัดจากฝากระดองหอย เป็นเมือกส่วนที่หอยทากใช้ในการซ่อมแซมและสร้างเปลือกใหม่ ด้วยเหตุผลดังกล่าว อารยธรรมโบราณตั้งแต่อาณาจักรโรมันหรืออียิปต์ จึงมีการใช้ประโยชน์จากหอยทากทั้งเพื่อการบริโภคและเพื่อกิจกรรมด้านความงาม ซึ่งปัจจุบันในหลาย ๆ ประเทศ อาทิ เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น และชิลี เป็นต้น ได้ค้นพบความลับของเมือกหอยทากที่มีสรรพคุณช่วยให้ผิวพรรณนุ่มนวล โดยเมื่อนำเมือกส่วนนี้มาทำการวิเคราะห์พบสารนาโนชนิดที่มีประโยชน์และเหมาะต่อการซ่อมแซมและบำรุงผิว อาทิ สารต้านอนุมูลอิสระ สารต้านการอักเสบ โปรตีนและเปปไทด์ที่เป็นประโยชน์ด้านการบำรุงผิวพรรณ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยร่วมกับสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ได้ทำงานวิจัยพื้นฐานลงพื้นที่ในประเทศไทยอย่างจริงจังเป็นเวลามากกว่า 20 ปี พบว่า ประเทศไทยมีความหลากหลายของสปีชีส์ (Species) หอยทากบกสูงมาก ในระบบนิเวศที่หลากหลาย มีการค้นพบและได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่แล้วมากกว่า 600 ชนิด

และคาดว่าน่าจะมีมากถึง 1,000–1,500 ชนิด เนื่องจากประเทศไทยมีลักษณะทางภูมิศาสตร์เป็นศูนย์กลางของป่าเขตร้อน สามารถพบหอยทากบกหลายประเภทที่มีความโดดเด่น เช่น หอยต้นไม้ที่มีสีส้มสวยงาม หอยทากจิ้งที่มีรูปร่างหลากหลายแปลกตา และหอยที่เป็นนักล่ามีลำตัวสีสดใส แต่ละชนิดมีความสวยงามและโดดเด่น เรียกได้ว่าเป็น “อัญมณีแห่งพงไพร” ทั้งนี้ การที่หอยทากมีความหลากหลายสูงนั้น เนื่องจากพวกมันกำเนิดในยุคแคมเบรียนราว 500 กว่าล้านปีที่ผ่านมา และมีวิวัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องจนมีชนิดพันธุ์เพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงมหายุคซีโนโวอิก หรือยุคเมื่อประมาณ 65 ล้านปีก่อน ขณะเดียวกันในช่วง 2–3 ปีที่ผ่านมา ได้มีการค้นพบหอยทากไทยที่เป็นชนิดใหม่ของโลกหลายชนิด อาทิ หอยมรกต *Amphidromus Classarius* และหอยบุษราคัม *Amphidromus Principalis* โดยหอยทั้งสองชนิดดังกล่าวได้รับพระราชทานชื่อจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งได้ตั้งชื่อให้มีความหมาย ทั้งในเชิงวิชาการทางวิวัฒนาการและความงาม

การค้นพบหอยทากไทยแล้วกว่าหลายร้อยชนิด จึงเป็นเรื่องยืนยันว่า 1) ประเทศไทยมีทรัพยากรหอยทากแห่งป่าเขตร้อนที่มีประสบการณ์รักษาผิวพรรณที่เป็นพลวัต 2) หอยทากไทยถูกนำมาบริโภคเป็นอาหารได้เช่นกัน 3) หอยทากไทยมีเมือกจากแมนเทิลที่อุดมไปด้วยสารที่ดูแลผิวหนังให้มีความงามอย่างยั่งยืน 4) คนไทยทุกคนสามารถชื่นชมความงามนี้ได้จากทรัพยากรของเราเอง 5) คนไทยมีทรัพย์ในดินที่จะใช้สร้างประโยชน์ได้อย่างยั่งยืนหากทุกคนเห็นความสำคัญและช่วยกันดูแล

ประเทศไทยมีหอยทากสัญชาติไทยชนิดหนึ่งชื่อ “หอยทากนวล” (*Hemiplecta Distincta*) เป็นหอยทากที่พบมากแถบภาคอีสานและภาคเหนือไทย รวมทั้งประเทศเพื่อนบ้านในแถบอินโดจีนด้วย มีเมือกที่อุดมไปด้วยสารธรรมชาติหลายชนิด มีสรรพคุณช่วยบำรุงผิวพรรณ ฆ่าเชื้อแบคทีเรียและเชื้อรา จึงช่วยรักษาสิวได้ดี มีสารออกฤทธิ์ต้านเชื้อโรคที่อยู่ในเขตร้อน ทำให้เหมาะสมกับสภาพผิวของคนไทย จนมีการนำมาศึกษาวิจัยอย่างเป็นระบบ ผ่านกระบวนการสกัดออกมาได้เป็นเซรัมเมือกหอยทากบริสุทธิ์ที่อุดมไปด้วยสารนานาชนิดที่มีประโยชน์มากมาย เหมาะต่อการซ่อมแซมและบำรุงผิว อาทิ อิลาสติน (elastin) อะลันโทอิน (alantoin) กรดไฮยาลูโรนิก (hyaluronic acid) กรดไกลโคลิก (glycolic acid) และสารแอนติออกซิแดนท์ (anti-oxidant) เป็นต้น จึงจัดได้ว่าเป็นเมือกหอยทากคุณภาพชั้นดีเยี่ยม ที่สามารถนำมาต่อยอดพัฒนาเพื่อสร้างนวัตกรรมทางด้านเครื่องสำอางและธุรกิจความงามภายใต้ผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรชีวภาพที่เป็นประโยชน์ด้านการบำรุงผิวพรรณได้ 2 สูตรคือ

1. สูตร Original (ขวดสีเขียว) เป็นเซรัมเมือกหอยทากบริสุทธิ์เข้มข้น ผลิตในประเทศไทย เหมาะสำหรับใช้บำรุงเพิ่มความชุ่มชื้นบนผิวหน้า ช่วยขจัดเซลล์ผิวที่ตายแล้ว ทำให้ผิวดูกระจ่างใส ช่วยฟื้นฟูสภาพผิว ทำให้ดูอ่อนเยาว์ขึ้น และช่วยรักษาสิวได้

2. สูตร Whitening (ขวดสีน้ำตาล) เป็นการส่งเซรัมเมือกหอยทากบริสุทธิ์ของไทยเราไปผสมกับ Whitening คุณภาพดีของประเทศเกาหลี จึงผลิตในประเทศเกาหลี แต่ควบคุมการผลิตทุกขั้นตอนโดยทีมงานของ Siam Snail และยังได้รับการการันตีคุณภาพจากบริษัท Samsung ประเทศเกาหลีด้วย สรรพคุณเหมือนกับสูตร Original ทุกประการ แต่จะมีส่วนผสมของ Whitening เพิ่มเข้ามา เหมาะสำหรับผู้ที่ต้องการเพิ่มความขาวกระจ่างใสมากขึ้นเป็นพิเศษ

การค้นพบคุณสมบัติของหอยทากไทย จึงแสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยมีทรัพยากรชีวภาพสัตว์ที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะ “เมือกหอยทากไทย” ซึ่งมีสรรพคุณไม่แพ้ชาติใดในโลก และสามารถนำมาทำการวิจัยเพื่อหาสูตรผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางที่มีความเหมาะสมกับสภาพผิวคนไทยและคนเอเชียโดยเฉพาะ โดยสามารถ

เป็นสินค้าส่งออกไปจำหน่ายยังประเทศในตลาดแถบเอเชีย ซึ่งต่อไปจะได้มีการวิจัยเพื่อขยายตลาดสู่สากลมากขึ้น

กรณีของการวิจัยพื้นฐานเรื่องหอยทากต่อเนื่องไปจนถึงการวิจัยเพื่อการผลิตเครื่องสำอางบำรุงผิวพรรณจากเมือกหอยทากดังกล่าวนี้ จึงถือเป็นต้นแบบของการวิจัยแบบครบวงจร และนำมาซึ่งความเชื่อมั่นต่อการกำหนดยุทธศาสตร์การวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ที่ว่า ยิ่งสร้างองค์ความรู้เชิงลึกมากเท่าใด มูลค่าเพิ่มในการนำไปใช้ประโยชน์จะยิ่งมีค่าสูงต่อไปด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในขณะที่ทุกประเทศคาดการณ์และนำไปสู่ความกังวลว่า เมื่อประชากรของโลกเพิ่มขึ้นเป็น 10,000 ล้านคนใน 30 ปีข้างหน้า ปัญหาเรื่อง อาหาร พลังงานและสภาวะแวดล้อมจะเป็น 3 วิกฤติหลักของมวลมนุษยชาติ และเห็นตรงกันว่า “ฐานชีวภาพ หรือ Bio-based” คือ ทางรอดอยู่ของโลกในอนาคต ประกอบกับประเทศไทยเป็นพื้นที่ซึ่งมีความอุดมสมบูรณ์ด้านความหลากหลายทางชีวภาพเป็นอันดับต้น ๆ ของโลกด้วยแล้ว จึงยิ่งสมควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการวิจัยเพื่อการผลิต การพัฒนาคุณภาพและการเพิ่มมูลค่าของสินค้าต่าง ๆ ของไทยให้สามารถส่งออกไปต่างประเทศ ทั้งตลาดในภูมิภาคอาเซียน ตลาดเอเชีย และตลาดโลกต่อไป

เอกสารอ้างอิง

เกี่ยวกับ SNAIL8. สืบค้น 16 กันยายน 2559. จาก

https://www.snail8.com/about/?utm_source=google&utm_medium=Adwords

จุฬาฯ ไขว้งานวิจัยหอยทาก. สืบค้น 26 กรกฎาคม 2559. จาก <http://www.chula.ac.th/archive/19117>

เมือกหอยทากไทย ก้าวไกลสู่สากล กับ Siam Snail (สยามสเนลเซอร์รั่ม). สืบค้น 16 กันยายน 2559. จาก

<http://www.27begin.com/siam-snail-serum/>

“หอยทากสยาม” และเมือกหอยทากสายพันธุ์ไทย ผลงานวิจัยอาจารย์จุฬาฯ สู่นวัตกรรมความงามระดับโลก. สืบค้น 20 เมษายน 2559. จาก

<https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%AB%E0%B8%AD%E0%B8%A2%E0%B8%97%E0%B8%B2%E0%B8%81>

หอยทาก. สืบค้น 27 กรกฎาคม 2559. จาก

www.khaosod.co.th/view_newsonline.php?newid=TVRReU16Z3pNVGcyT0E9PQ==

“หอยนวล” หอยทากไทย สู่นวัตกรรมเครื่องสำอาง ครีมเมือกหอยทาก. สืบค้น 20 เมษายน 2559. จาก

<http://mahosot.com/%E0%B8%AB%E0%B8%AD%E0%B8%A2%E0%B8%99%E0%B8%A7%E0%B8%A5%E0%B8%AB%E0%B8%AD%E0%B8%A2%E...>

ภาพอ้างอิง

หอยทาก. สืบค้น 19 กันยายน 2559. จาก <http://www.fingsnail.com/>